

Naučná stezka Mezi Orlicemi

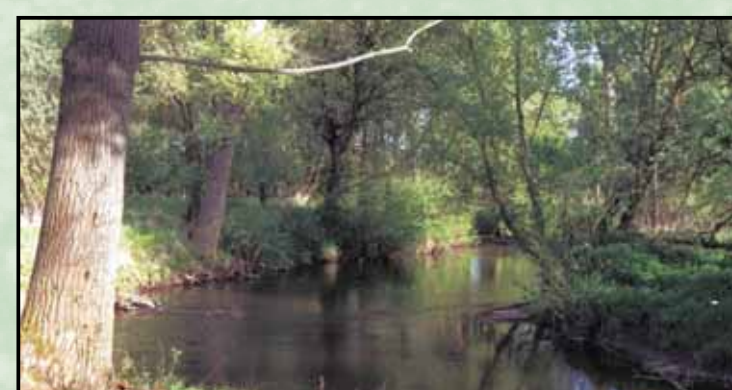
Choceňská trasa

POORLIČÍ

Ledňáček říční

Meandry Tiché Orlice

Křížák páskovaný

Mladý bukový les

Vítejte v POORLIČÍ!

Právě se nacházíte v oblasti zvané Poorličí, kraji kolem Tiché a Divoké Orlice. Tato oblast je jedinečná svými přírodními podmínkami i dochovanou kulturou, proto byla v roce 1996 její nejzachovalejší část vyhlášena jako Přírodní park Orlice. V pestré krajině se zde střídají lesy na strmých úbočích řek a louky v nivách s mozaikovitou zemědělskou krajinou v okolí vesnic a městeček se sady, loučkami a rybníky. Tento kraj si člověk dávno obýdlil, o čemž svědčí nejen zajímavé pověsti, ale i mnoho archeologických nálezů, stejně jako hojnost dochovaných lidových roubených a kamenných staveb, zbytků hradů, tvrzí a hradů a upravených nebo dodnes zachovaných zámků a zámečků, či drobné sakrální stavby v krajině. Vydejte se s námi po Choceňské naučné stezce, která vás tímto krajem provede.

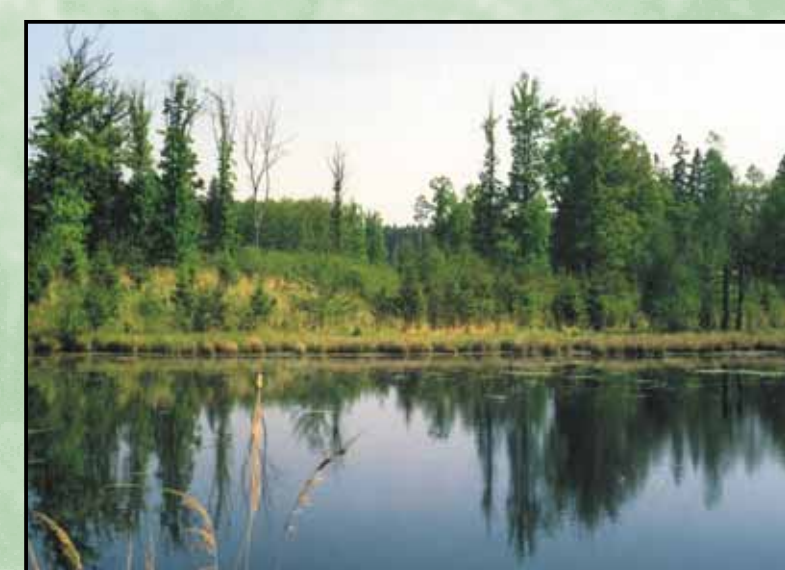
Venkovská usedlost v Kosteleckých Horkách

Smírčí kříž u Rajce z roku 1714

Krajina u Homole

Lesní rybník u Horek

Východočeská chalupa

Příroda Poorličí

Příroda je nejlépe zachována v blízkosti řek, u rybníků a na loukách, kde je mnoho maloplošných chráněných území s řadou chráněných druhů rostlin, jako např. orchideje či lilie, a desítkami chráněných druhů živočichů, mezi něž patří i čápi, volavky, ledňáčci. Na strmých svazích řek se zachovaly i původní bukové a dubové lesy se vzácnými druhy flóry i fauny.

Hřib kovář (Boletus erythropus)

Vzácný perletovec nejmenší (Boloria dia)

Vemenník zelený (Platanthera chlorata)

Lilie zlatohlávek (Lilium martagon)

Kosatec sibiřský (Iris sibirica)

Otakárek fenyklový (Papilio machaon)

Mladý kozlík

Prstnatec májový (Dactylorhiza majalis)

Rozkvetlá mez

Tuhýk obecný (Lanius collurio)

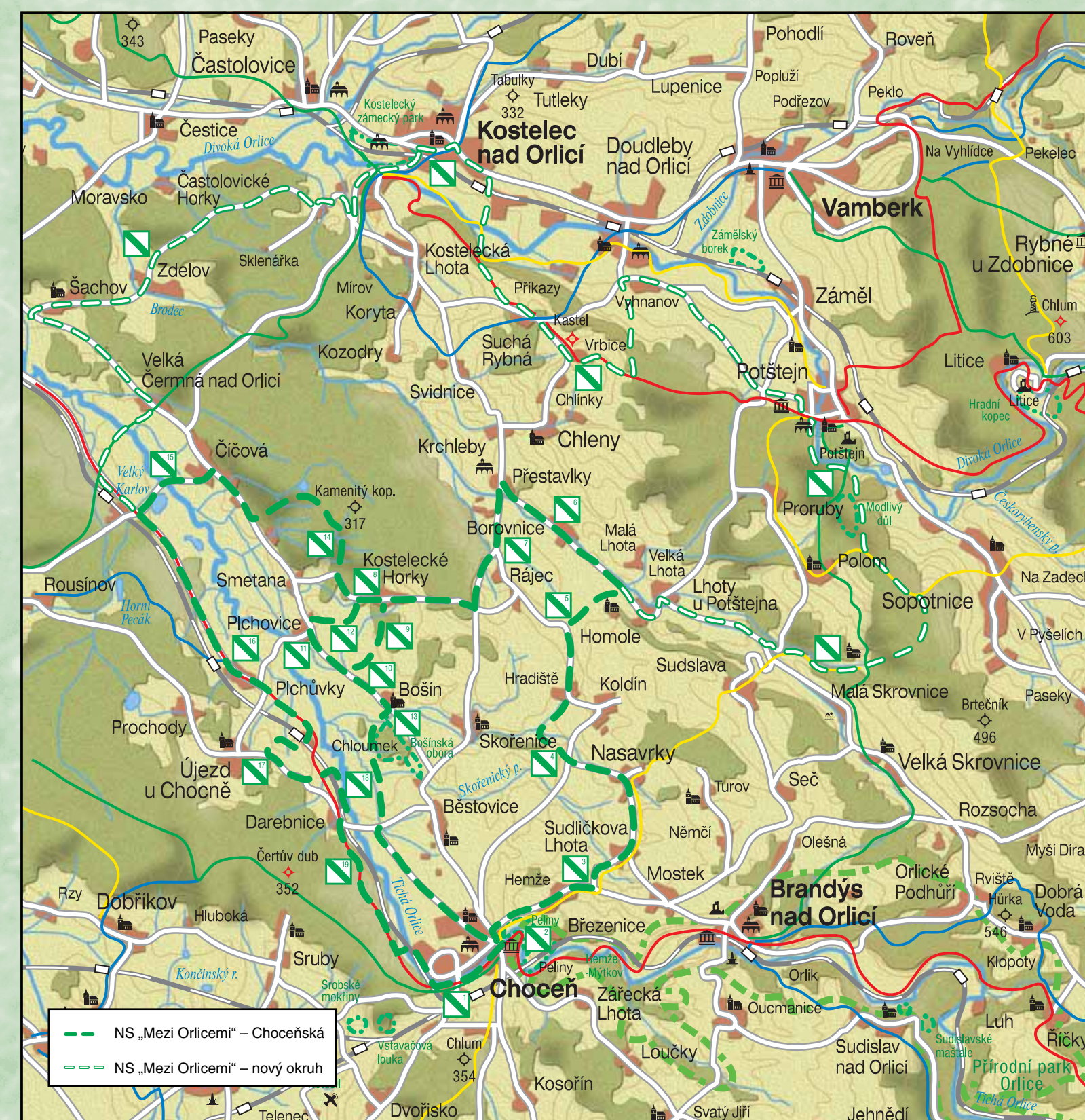
Rosnička zelená (Hylla arborea)

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závrší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříže
8. Kostelecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Základní údaje o Poorličí

- oblast povodí Orlic od Žamberka a Ústí nad Orlicí až po Třebouchovice
- geologické jednotky: Orlická tabule, okrajově Podorlická pahorkatina a Svitavská pahorkatina
- nadmořské výšky: 240 m (Třebouchovice) až 603 m (vrch Chlum u Litic)
- geologie: podloží jsou vesměs usazeniny z druhohorní křídý s písčitymi a vápnitými slínovci, opukami a pískovci, a vyvřelina litický granodiorit
- zvláštnosti: říční terasy, skalní ostrohy, meandry řek, rybníky a mokřady, lužní lesy, květnaté louky, hojný výskyt hub a borůvek, smírčí kříže, zříceniny hradů a lidová architektura

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

2 PELINY

Vývoj přírody a krajiny

Všude, kde dnes vidíte pole, louky a vesnice, byl ještě před 5000 lety les a v okolí řek bažiny a mokřady. Území Orlické tabule bylo pokryto lesem od poslední doby ledové (od 10 000 př. Kr.). Z tajgového typu lesa se smrkem a lískou se vyvinuly působením teplého a vlhkého oceánského klimatu a teplého a suchého proudění z nížin lesy listnaté. V historické době jsou zde původní doubravy s habrem, lípou a s borovicí na pískách, a květnaté bukové pralesy s javorem klenem a jasanem. Tato lesní společenstva můžeme považovat i v dnešním klimatu za přirozená a z ekologického hlediska vyvážená, klimaxová. Archeologické výzkumy zvláště schránek plžů prozrazují, že zde až do počátku novověku (17., 18. století) žila společenstva pralesních živočichů. I v současných hospodářsky využívaných lesích, pokud mají přirozenou druhovou skladbu, lze najít vzácné druhy živočichů a rostlin.

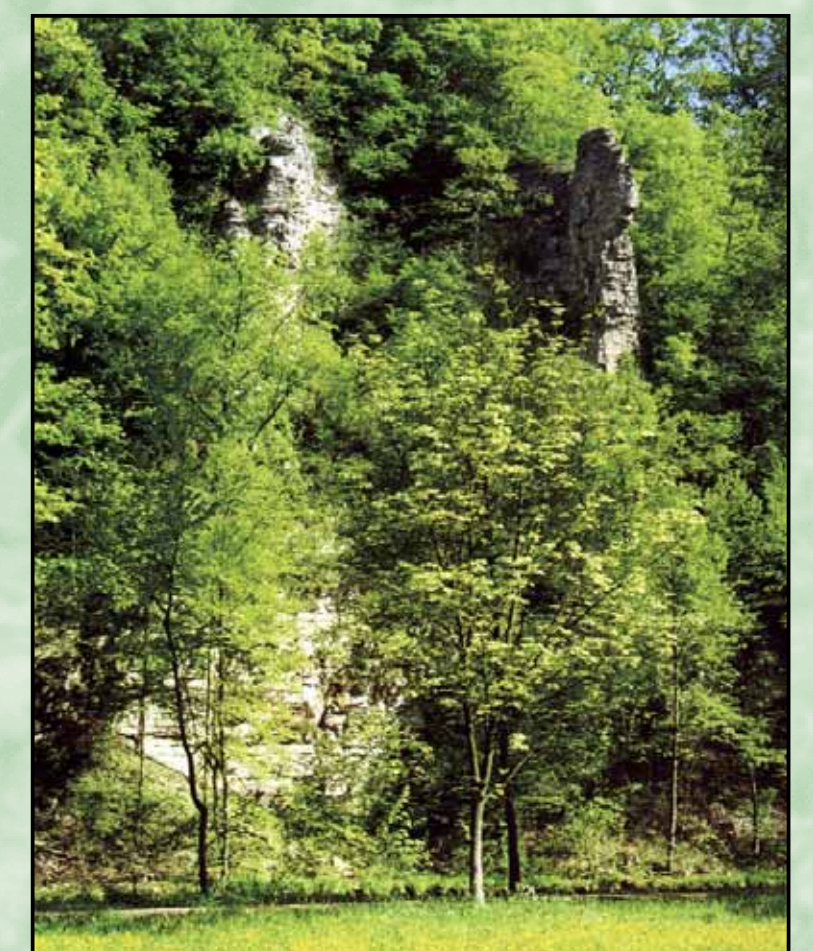
Bukový pralesní porost

PR Peliny

Přírodní rezervace Peliny o rozloze 3,31 ha chrání od roku 1948 bohaté suťové lesy a bučiny s teplomilnou vegetací na druhohorních slínovcových a opukových skalních výchozech na břehu Tiché Orlice. Přirozeně zde roste buk lesní (*Fagus sylvatica*), dub letní (*Quercus robur*), habr obecný (*Carpinus betulus*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), jilm vaz (*Ulmus laevis*), javor klen (*Acer pseudopatanus*), bříza bělokorá (*Betula pendula*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*). Uprostřed svahu vystupuje 21 samostatných útvarů (hřbetů, srubů, ojediněle i věží), místně zvaných komíny, vysokých až 35 m a širokých místy až 40 m. Na horním okraji pelinských skal je pěkná Doskočilova vyhlídka (odbočka z trasy za hřbitovem).

Kvetoucí klokoč

Opukové stěny

Kakost hnědý

Vzácné rostliny a živočichové

Z teplomilných dřevin zaujme na svazích v lese vzácný jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) a klokoč zpeřený (*Staphylea pinnata*), z bylin tolita lékařská (*Vincetoxicum officinale*), kopretina řimbaba chocholičnatá (*Chrysanthemum corymbosum*), kakost hnědý (*Geranium phaeum*), zvonek broskvolistý (*Campanula persicifolia*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), bělozářka větvitá (*Anthericum ramosum*), ostřice chlupatá (*Carex pilosa*), tráva strdivka sedmihradská (*Melica transsylvanica*), orchidej krušík růžkatý (*Epipactis muelleri*).

Na skalách nalezneme např. vzácné druhy tařice skalní (*Aurinia saxatilis*), skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*).

Tuto přírodní lokalitu obývají i vzácné druhy plžů, z nichž někteří přežili z doby ledové. Stálým obyvatelům rezervace je také užovka obojková (*Natrix natrix*) mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*). Cenné suťové lesy najdeme i dále proti proudu Orlice v přírodní rezervaci Hemže-Mýtkov, kde byl zjištěn výskyt vydry říční (*Lutra lutra*).

Mlok skvrnitý

Tařice skalní

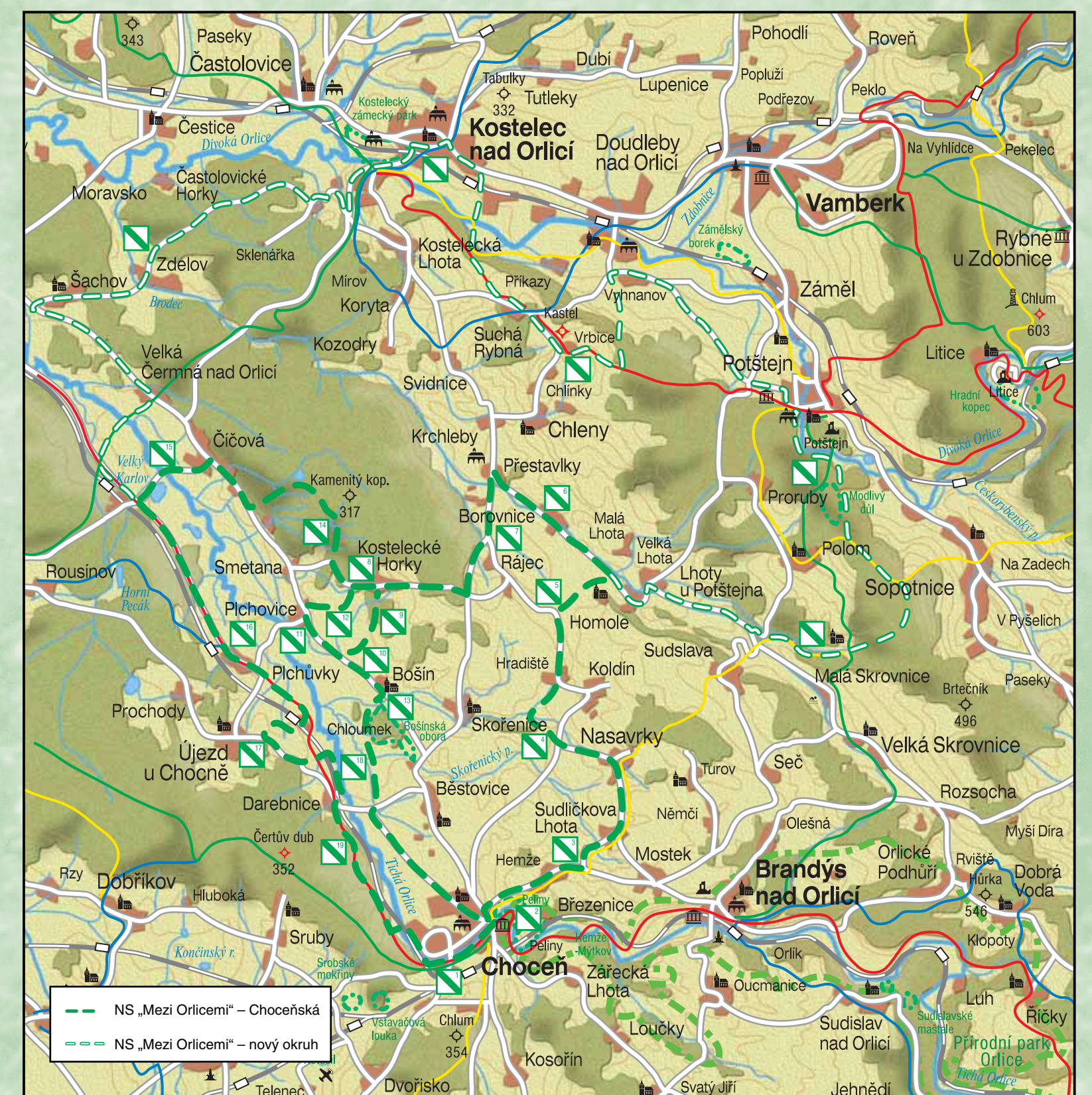
Bělozářka větvitá

Užovka obojková

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

VODÁCI CHOCEŇ KČT
<http://vodaci.mesto-chocen.cz>

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

HEMŽE – POUTNÍ MÍSTO, PAMÁTNÉ STROMY

Obec Hemže Obec doložena v roce 1309 ve vlastnictví Peška z Hemže. Hemže jsou známy jako poutní místo již z dob baroka. Dominantou je zdobný kostel Nanebevzetí P. Marie se zvonící a hřbitovní zdí. Kostel nechal postavit roku 1683 J.B. Trauttmansdorff na místě kostela “skrovného a malého ze dříví”. Interiér kostela je umně zdobený v barokním stylu, s rokokovým inventářem. V klenbách jsou vymalovány obrazy ze života Panny Marie, malby pocházejí z roku 1897.

Poutní procesí ze dne 15. srpna 1921 popisuje děkan Fr. Komárek: *“Byla konána manifestační pouť katolického lidu východních Čech, kde u nádraží choceňského sestavil se průvod spolků s prapory a lidu, který kráčel za zvuku hudby na Hemže. Zástupy stanuly před slavobranou na Hemžích a za zvuků hudby a střelby uvítaly biskupa králohradeckého. Služby boží byly konány v kostele i venku na prostranství za přísluhy 22 kněží. Odpoledne na návsi byl konán tábor lidu, kde promluvili senátor a poslanec. Slavnosti se účastnilo na 15 000 lidí a končila lidovou veselící.”* Na poutní komplex navazuje při cestě do Chocně 7 kaplí z roku 1718, které byly postaveny z darů a z pozůstalosti slepého žebráka.

O památných a starých stromech

O historii území promlouvají také staré a památné stromy. Mnohé z nich jsou dávnými svědky významných událostí, slávy či neštěstí. Často je na nich umístěn děkonný svatý obrázek.

Chráněná lipová alej z Chocně do Hemží je zmiňována již za třicetileté války; i s kaplemi v ní umístěnými byla obnovena v roce 1726 knížetem Štěpánem V. Kinským a naposledy v 90. letech 20. století. Největší strom má obvod kmene 560 cm. Před alejí naproti hřbitovu v Chocni stojí památná lípa srdčitá s obvodem 430 cm.

Druhá památná lipová alej u Chocně vede od roku 1733 od zámeckého parku na vršek Chlum, kde bývalo popraviště. Další hodnotná alej lip (obvod nejmohutnějšího stromu 530 cm) dosazená jírovcí „kaštany“, roste podél staré cesty z Plchůvek do Chocně. Ráda tudy jezdila choceňská hraběnka a s naučnou stezkou jí můžete projít i vy.

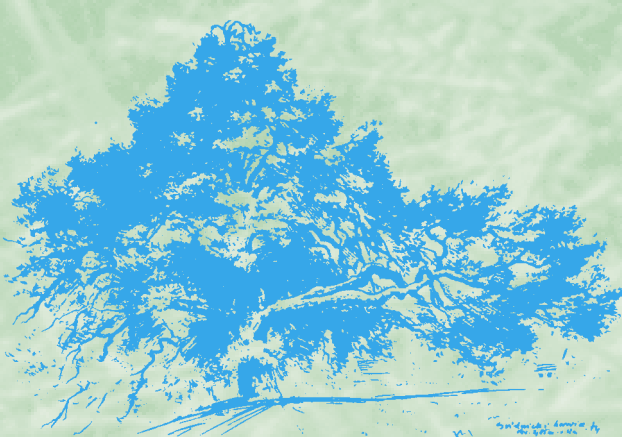

Dalšími krásnými stromy na stezce jsou 300 let staré **památné duby** u Újezdu u Chocně (panel č. 15) - jeden u lipové aleje s obvodem 695 cm, druhý ve stráni u Darebnice s obvodem 610 cm. Nedaleko stezky v Čermné nad Orlicí stojí mohutný 35 m vysoký dub letní s 610 cm v obvodu a stáří přes 300 let.

Dub v Malé Čermné

Horákův buk je snad 520 let starý s obvodem kmene 750 cm a stojí již jako dožívající 40-metrový velikán na kraji lesa u Lhot u Potštejna. Podle Kosiny dříve kolovala pověst, že každou půlnoc okolo buku tancuje 12 panen z bývalého hradu Velešova, které hlídá smečka psů.

Rozložitá **borovice** u Svídnice s obvodem kmene 280 cm je asi 400 let stará a podle pověsti byla zasazena kořeny vzhůru. Podle jiné pověsti ji z vděčnosti zasadil rytíř ze semene přineseného z křižáckého tažení v Palestině.

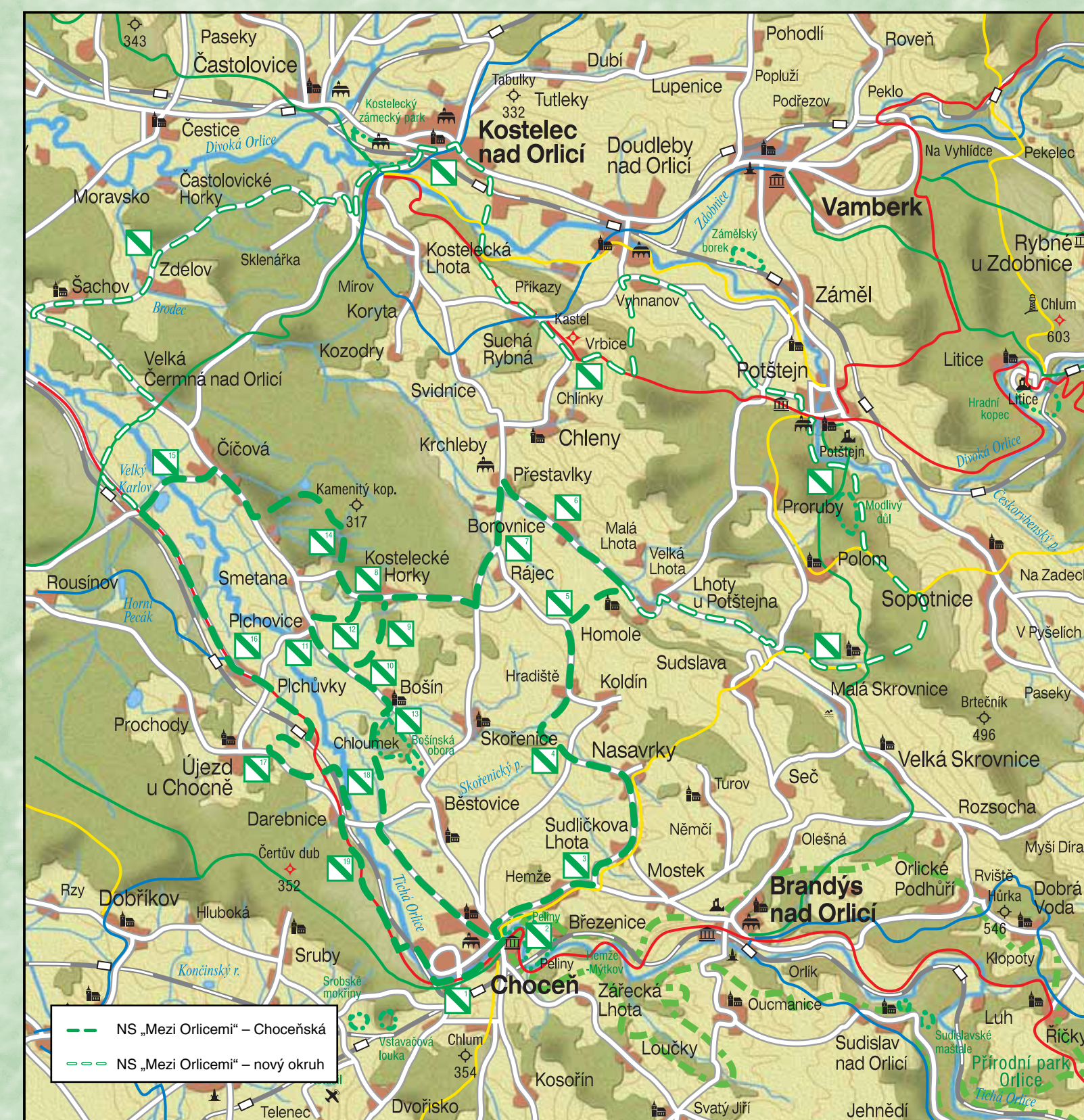

*Dub v Darebnicích
v zimě a létě*

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Chocně – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

4 TATARÁK

Údržba krajiny - extenzivní a intenzivní zemědělství

Při pohledu do okolí vidíte zemědělskou krajinu, která je zde udržována již přes 500 let. Tradičním hospodářstvím vznikla mozaika malých políček cest, mezí, sadů a luk.

V době kolektivizace se obraz krajiny změnil. Od poloviny 20. století byly zemědělské podniky nuceny k intenzivní produkci a to i v nevhodných místech. Meze a svažité pozemky byly rozorávány za účelem intenzivního pěstování mnohdy erozních plodin jako např. kukuřice, což vyvolalo silnou vodní a větrnou erozi půdy, následně i eutrofizaci vod. Byly vykáčeny sady, stromy u cest a potoků. Na plochy s trvalými travními porosty byly dosety produkční travní směsi jetelovin a píce. Z přehnojených luk vymizela řada typických druhů, jako jsou orchideje, koroptve, střevlíci. Začaly se v nadměrné míře vyskytovat dusíkomilné rostliny jako šťovík, lebeda a kopřiva, což lze vidět i zde v okolí.

Při obnově šetrného extenzivního hospodaření zmenšením velikosti polí vzroste mozaikovitost krajiny. Při výběru vhodných technik údržby a setby plodin se kvalita zemědělství nesníží a bude i více místa k obnově stromořadí, mezí a oživení vodních toků.

Větrná eroze sněhu a půdy

60 hektarový lán obilí

Obnažené kořeny kukuřice

Přírodní lokality Rybníště a Tatarák

Údolí Skořenického potoka nad obcí Skořenice je vzácné výskytem více než 60 druhů měkkýšů na travertinových prameništích. Výše na potoku přímo před Vámi jsou rybníky a mokré louky s řadou vzácných mokřadních rostlin, jako vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), žabník trávovitý (*Alisma gramineum*) či suchopýr širolistý (*Eriophorum latifolium*). Louky jsou i místem výskytu orchidejí: prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*) a kruštíku bahenního (*Epipactis palustris*), kvetoucích od května do července. V lesních okrajích rostou souvislé porosty sasaneček (*Anemone sp.*) a dymnivka dutá (*Corydalis cava*).

Kruštík bahenní

Suchopýr širolistý

Prstnatec májový

Obec Koldín

V obci Koldín, ležící severo-východně před vámi, je památková tvrz postavená po roce 1580 v renesančním stylu zřejmě Janem Hylebrantem z Ryznburka (později byla mj. ve vlastnictví rodu Šternberků). Dodnes jsou v objektu, který není přístupný, zachovány zbytky sgrafit a vysoké štíty, v prvním patře arkády a křížové klenby. V obci je možnost koupání.

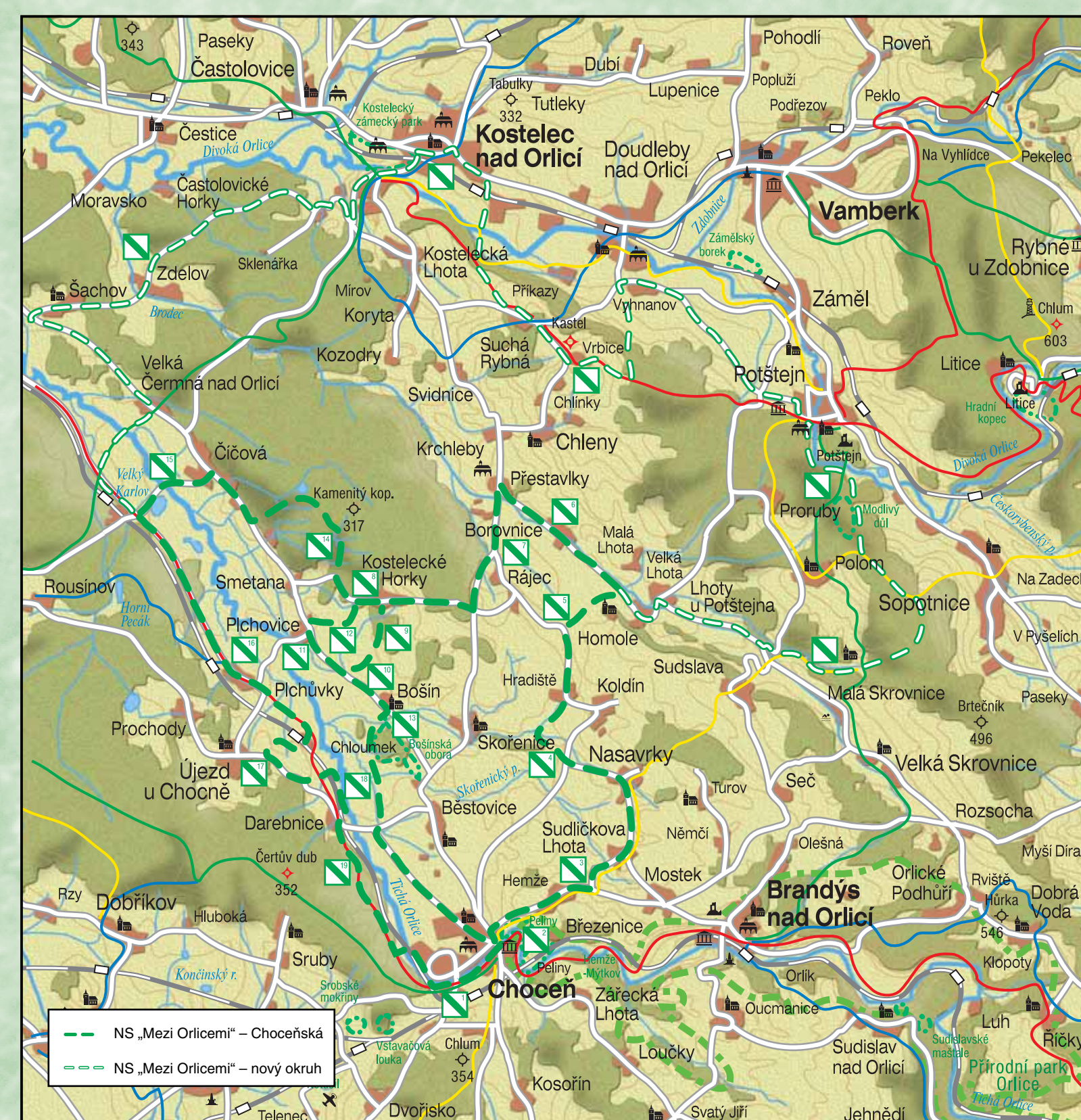
Náves ve Skořenicích

Obec Skořenice

Obec velmi starého původu, s okrouhlou návší, leží západním směrem nedaleko odtud. Dominantou je novorománský kostel z roku 1886 a několik velkých statků s ornamentálním průčelím, u kostela dva staré náhrobky ze 16. století a kříž na návsi z r. 1784. Na návsi je příjemné pohostinství.

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

5 ZÁVRŠÍ

Mohylové pohřebiště popelnicové kultury z Běstovic

Kolonizace a vývoj osídlení

Zde stojíte na rozcestí; toto místo je symbolické pro zdejší kraj, tvořený řadou kultur, které se křížily i na sebe navazovaly. V pískovných za obcí Běstovice byly nalezeny kly a kosti mamutů i kamenné úštěpy nástrojů jejich lovců ze střední doby kamenné (9. - 6. tis. let př. Kr.). V Hemži byly nalezeny střepy a kamenné nástroje zemědělců z pozdní doby kamenné (6. - 4. tis. let př. Kr.).

Významné je osídlení Choceňska v mladší době bronzové (12.- 9. stol. př. Kr.) tzv. lužickou kulturou lidu popelnicových polí, což dokladuje nekropole v Koldíně, velké pohřebiště u Korunky odkryté při stavbě železniční trati a pohřebiště v mohyle s množstvím uren v Běstovicích, kdy lid své mrtvé spaloval na hranicích a popel ukládal do uren - popelnic přikrytých mísou. U Běstovic byly také nalezeny zbytky osady další tzv. slezsko-platěnické popelnicové kultury, jejíž doklady jsou i v Koldíně.

Téměř 1000-letý doložený pobyt lidu popelnicových polí ukončil příchod Keltů ve 4. stol. př. Kr. Keltové pak byli na přelomu letopočtu vytlačeni

germánskými kmeny, jejichž osídlení bylo odkryto u Bošina. Po změně klimatu území na několik století zarostlo pralesem a až z 10. století jsou doklady slovanského osídlení na tomto území.

Tvrz Dřel

Tvrz na vrchu Chlum (366 m n.m.) stála již roku 1376, kdy byl majitelem jejím i přilehlé vsi na úpatí Jaroslav z Koldína. V 15. století byla tvrz již pustá a křovím zarostlá. Tvrz, hospodářský dvůr a krčma byly nově vystavěny koncem 16. stol. za kopcem, kde bývala osada Dřel s 21 domy. Dodnes tu stojí hospodářský dvůr zvaný Závřší, který je v současnosti využíván k chovu koní. Kopec Chlum byl později oplocen jako panská obora. Krásu bukového lesa, který vrchol dnes zarůstá, dokazuje

Chlum v létě a zimě

i významný bylinný podrost: jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*), hrachor lesní (*Lathyrus*) aj.

Poutní místo Homol

Poutní místa v baroku byla zakládána na vyvýšeninách, "na horách". I zde na vrchu Homol byl jako dominanta krajiny postaven krátce před r. 1700 jedinečný soubor staveb přezdívaný "Malý Kuks". Jde o kostel P. Marie Bolestné se hřbitovem, dvěma kaplemi a kostnicí z roku 1778. Vzácností jsou "svaté schody - scala sancta". Výstup ke kostelu byl přizpůsoben mariánské modlitbě: 153 schodů je tolik, co Zdravasů, a 16 odpočívadel tolik, co Otčenášů ve velkém růženci. Tyto schody vystavěné místními kameníky rodu Heindrichů z Litomyšle mají balustrované zábradlí, které zdobí 10 soch světců, 14 andělů a 20 rokokových váz.

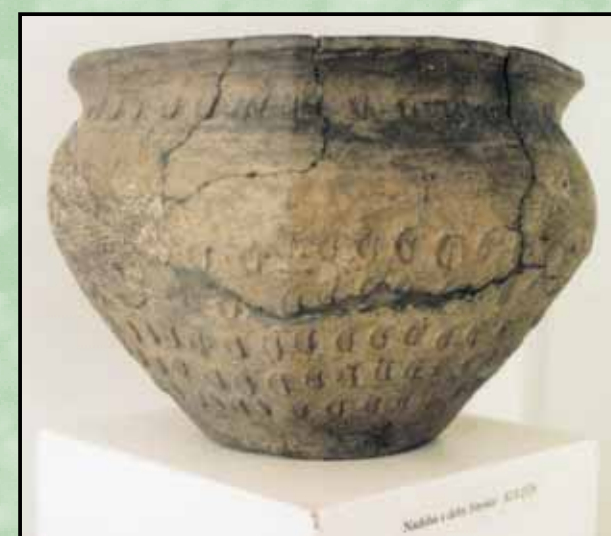
Scala sancta

Bronzová břitva z Běstovic

Sekery z doby 6 tis. př. n. l. z Chocně a Koldína

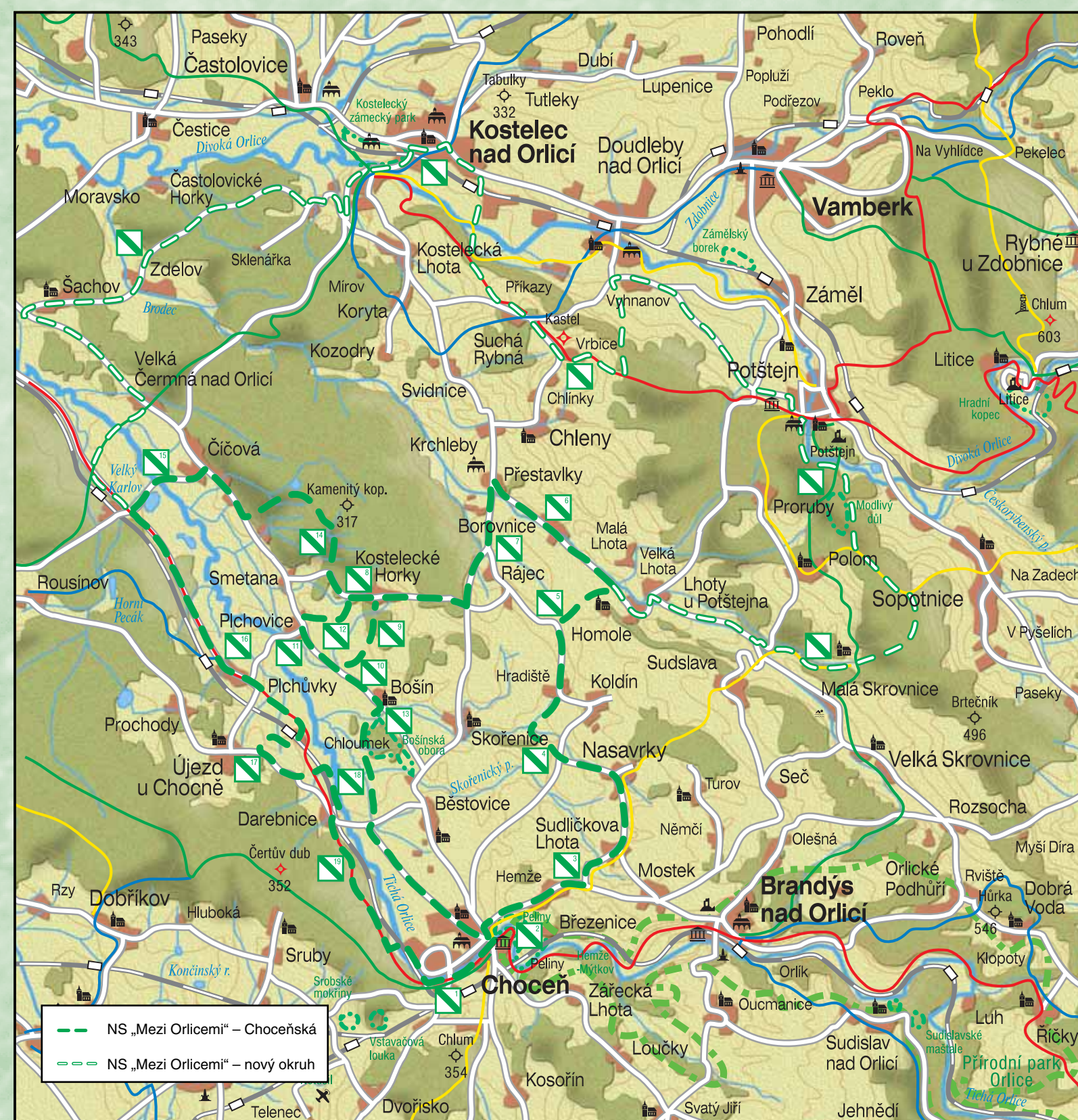
Hliněná nádoba z doby římské z Koldína

Polozemnicový dům Slovanů z muzea v Uhřetovicích

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

6 BOROVNICE

Obec Borovnice

Přestavlký zámek

Náves v Rajci

zde zájezdní hostinec pro formany z Chocně do Kostelce. U cesty do Kostelce je socha sv. Jana Nepomuka z roku 1742. Náves Borovnice, na níž stojíte, zdobí morový sloup a socha sv. Jana Nepomuka z 18. století.

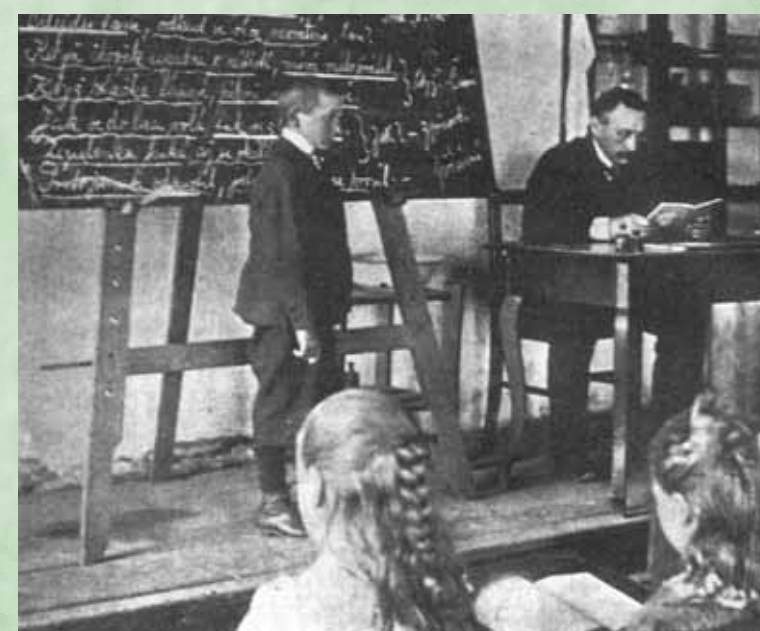
První školy a stezníky

U poutního kostela Homol byla na svou dobu pokrokovou hraběnkou Eleonorou pro okolních 7 obcí zřízena v roce 1692 česká škola pro “výchovu kulturně zanedbaných dětí”.

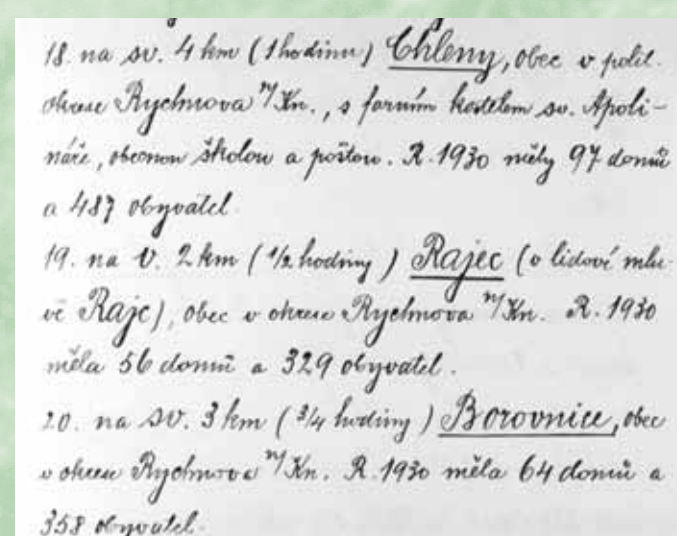

Bývalá škola na Homoli

Prvním učitelem byl Matěj Slavík ze Žamberka. Učitelé byli povinni “dítku sobě svěřená k literárnímu umění pilně cvičiti”. Budova školy se zachovala dodnes, je to malý domeček u kostela. Školou tehdy byla jizba - čelní místnost se 3 okny o rozměrech 5x5m a učitel bydlel v místnosti s jedním oknem, původní komoře. Podle dochovaných zpráv do školy chodilo mnoho generací dětí po pěšinkách - steznících i několik kilometrů, a to i v zimě, kdy bývalo až metr sněhu.

Školní třída a ukázka krasopisu z 1. pol. 20. století

Zámek

V Borovnici na okraji návsi stával malý zámek, postavený v 16. století jako tvrz, kterou před Bílou Horou vlastnili i Kounicové. Poté byl mezi majiteli Albrecht z Valdštejna a od roku 1688 zde přebývala vdova Terezie Eleonora hraběnka z Ugarte a Žďáru. Kosina píše ve své knížce o Homoli, že budova byla malá a vlhká a připomínala větší selskou usedlost. Pro svůj špatný stav byla v roce 1957 zbořena a zbyly již jen velké hospodářské budovy.

Pověst praví, že hraběnka vyjížděla na obhlídku stavby Homole, které zasvětila většinu svého jmění a námahy, koňmo nahoru i dolů po schodech a její duch jezdí v noci dodnes.

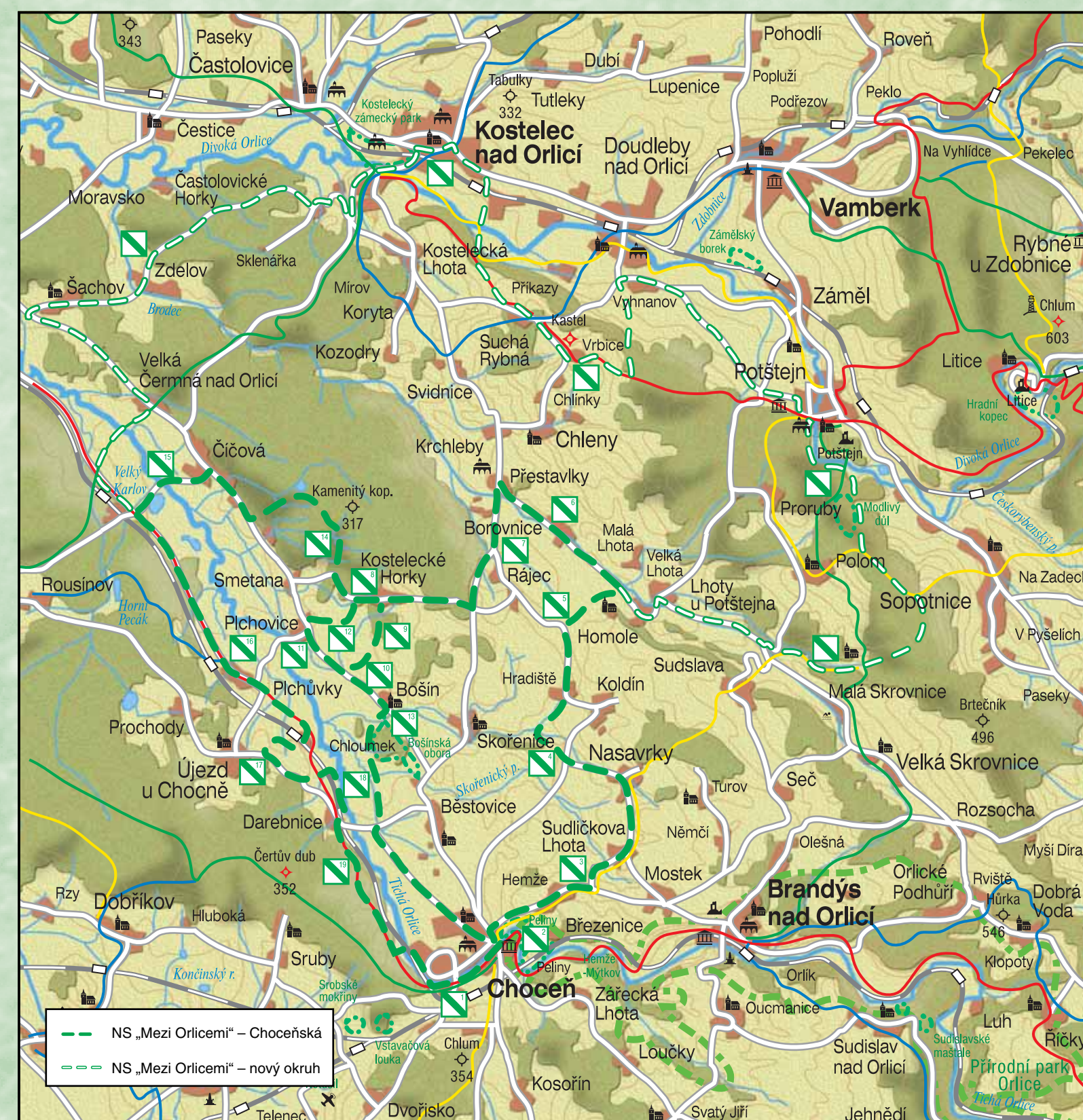
Průčelí zámekské sýpky

Letecké pohledy - popředí s Přestavlk a Rajcem

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Chocně – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájec – rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostelecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

RÁJECKÝ RYBNÍK

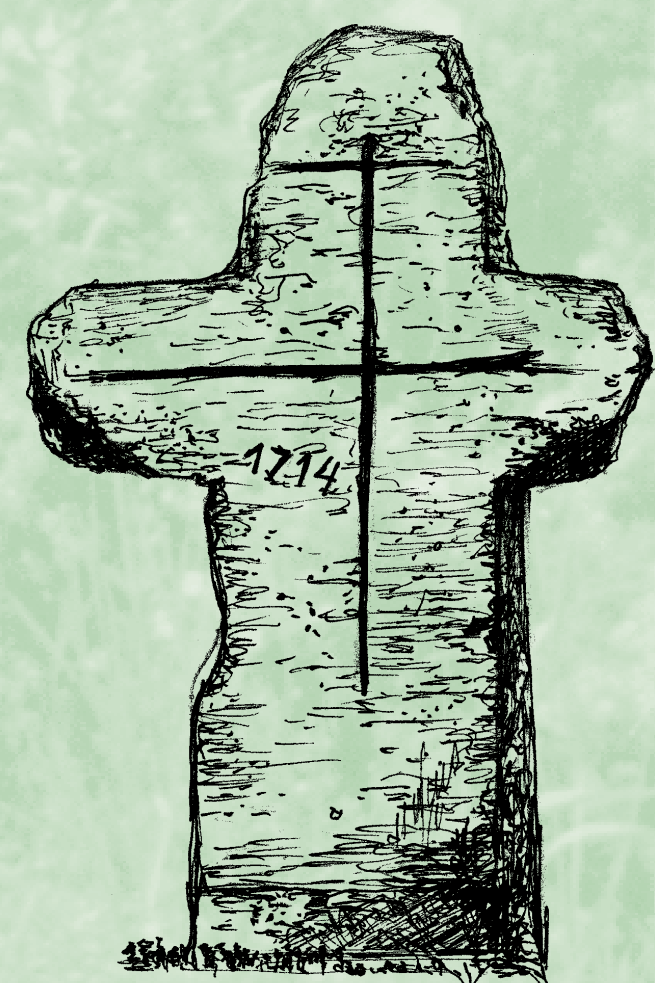
Významný krajinný prvek (VKP) Rájecký rybník tvoří především slatinná louka na jižním břehu malého rybníčku. Je chráněným místem hojného výskytu orchidejí: kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) a prstnatec pleťový (*D. incarnata*) a dalších druhů vzácné květeny: suchopýr široolistý i úzkolistý (*Eriophorum latifolium*, *E. angustifolium*), ostřice Davallova (*Carex davalliana*), třezalka čtyřkřídla (*Hypericum tetrapterum*), tolije bahenní (*Parnassia palustris*), prvosenka vyšší (*Primula elatior*), kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*), violka bahenní (*Viola palustris*).

O bohatosti zdejší teplomilné květeny svědčí i výskyt velkého množství lilí zlatohlavých (*Lilium martagon*) a orchidejí okrotic bílých (*Cephalanthera alba*) na lesnatém břehu bývalého rybníka v nedaleké Borovnici, kde roste i krásný, brzy zjara žlutě kvetoucí keř dřín obecný (*Cornus mas*).

Labuť velká

Rybník je také hnízdištěm řady druhů ptáků, jako jsou labuť velká (*Cygnus olor*) lyska černá (*Fulica atra*) a hlasití pěvci rákosník obecný (*Acrocephalus cyphaceus*) a cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*).

Kamenný kříž u Rájce

Kříž u Bošína

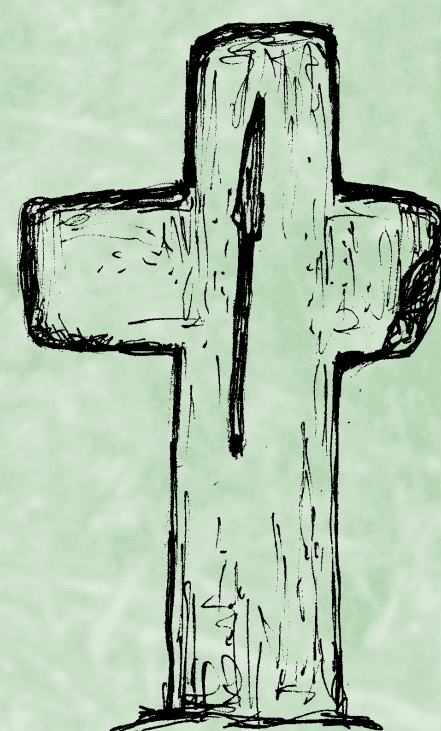
Křížový kámen u Smetany

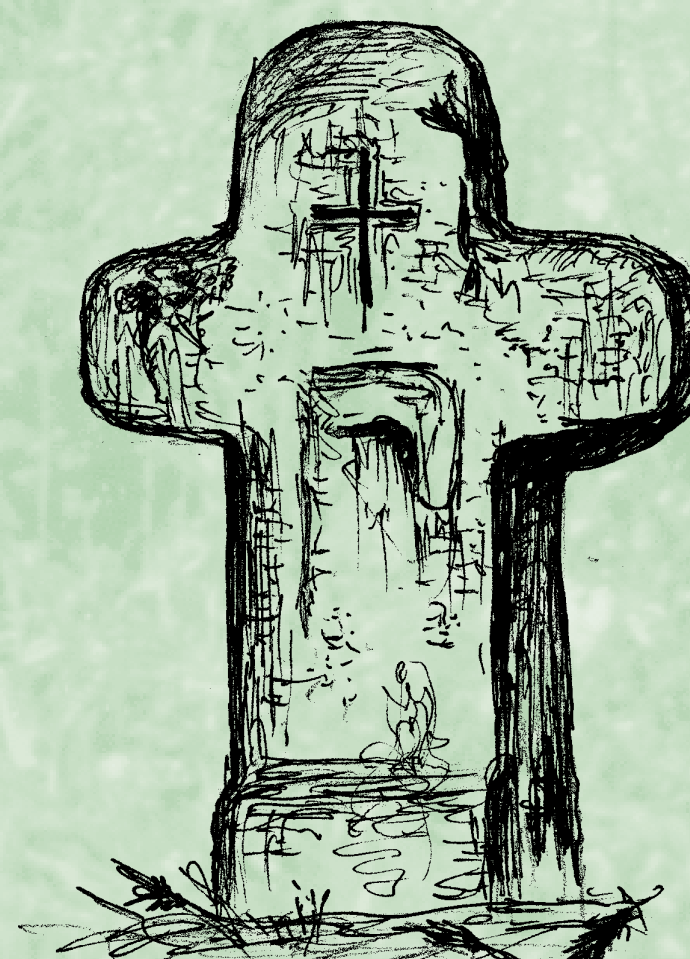
Kamenný kříž u Bumbárova

Kamenný kříž u Korunky

Kříž v Dolní Čermné

Kamenný kříž u Čičově

Smírčí kříže

Smírčí kříže jsou svědky dávných událostí. Většinou stojí v místech, kde se stalo neštěstí, jehož výsledkem byla smrt a kříž je výrazem pokání a usmíření. Podle středověkého zvykového práva bylo vlastnoruční vytesání kříže jedním z vyrovnání pachatele a v pozdější době kříže stavěli na památku pozůstalí. Jiné kamenné kříže či křížové kameny (kříž vytesaný v kamenné desce) mohou být hranečníky katastrů či starých cest, nebo památkou na cyrilometodějskou tradici. V blízkosti trasy naučné stezky můžete potkat tyto kamenné svědky dávných dob.

Vážka *Sympetrum* sp.

Prstnatec májový

Okrotice bílá

Lilie zlatohlávek

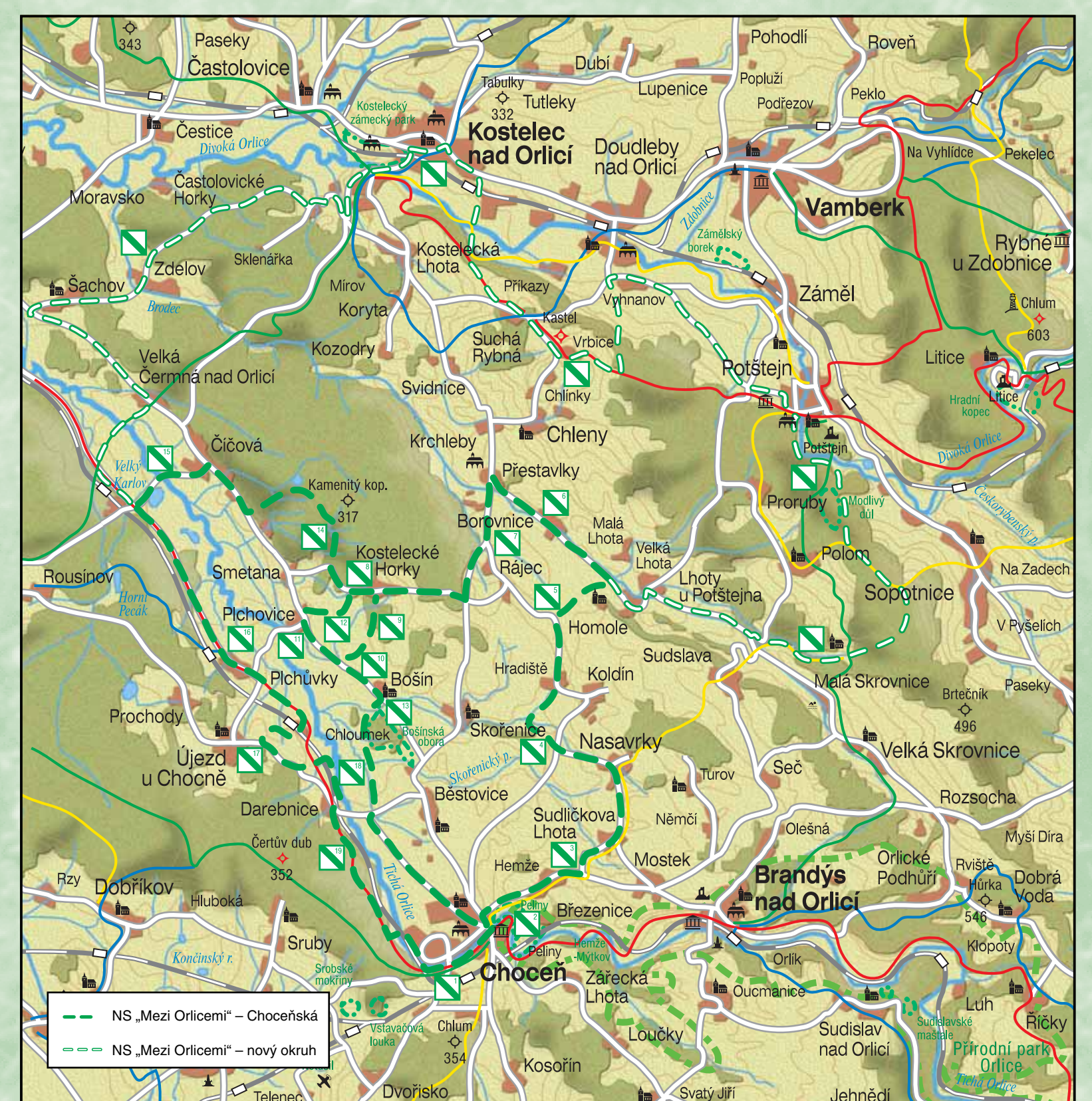

Květy a plody dřínu

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříže
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

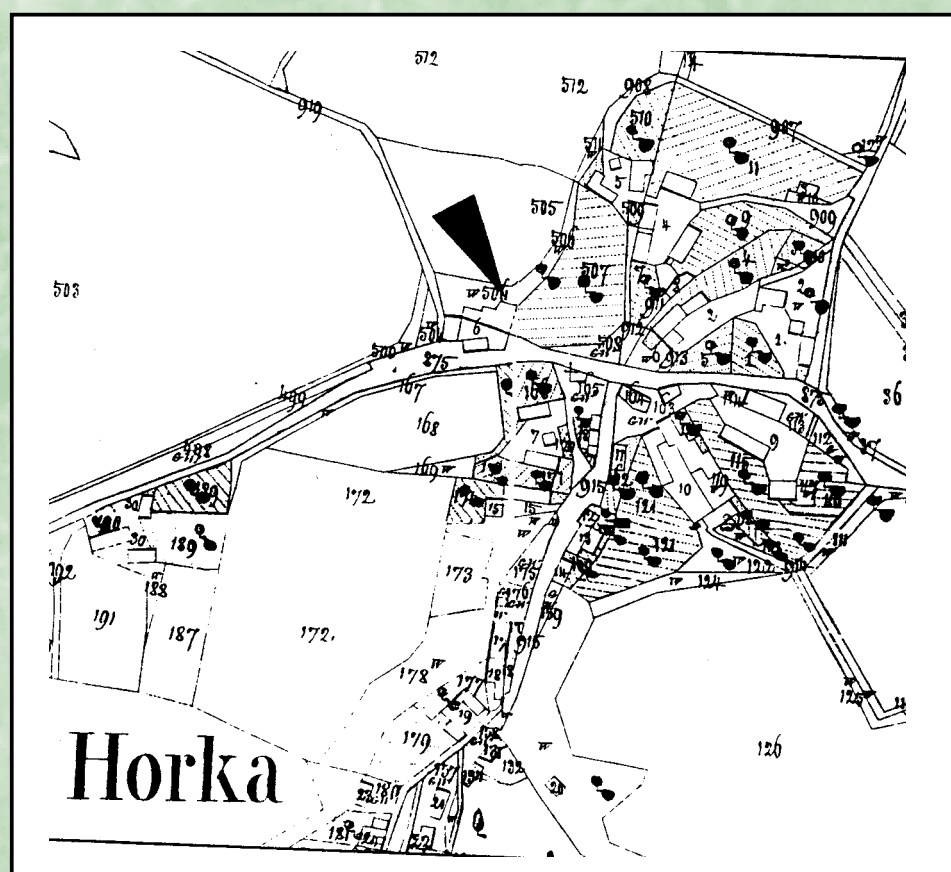
Choceňská trasa – Horecký okruh

8 KOSTELECKÉ HORKY

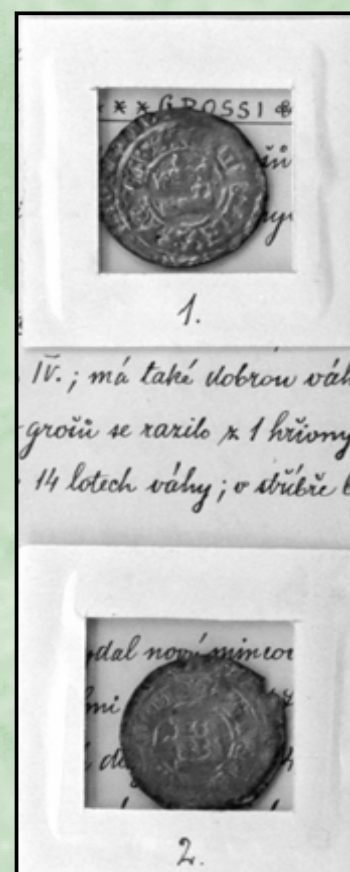

Nejstarší a novější znaky obce

osídlení katastru se klade do okolí bývalé vodní tvrze Těšnov (viz panel č.14). Starý znak obce - kříž pod stromem se silným kmenem je zobrazení návsi z doby před rokem 1860, kdy byla postavena místo kříže zvonička. V blízkosti místa, kde stojíte, byl na zahradě č.p. 23 roku 1908 nalezen poklad 104 stříbrných mincí - převážně grošů Václava IV. ze 14. století; většina z nich včetně nádoby je v muzeu v Chocni.

Místo nálezu mincí a dva groše Václava IV.

Roubená sýpka u č.p. 25

Návesní zvonička

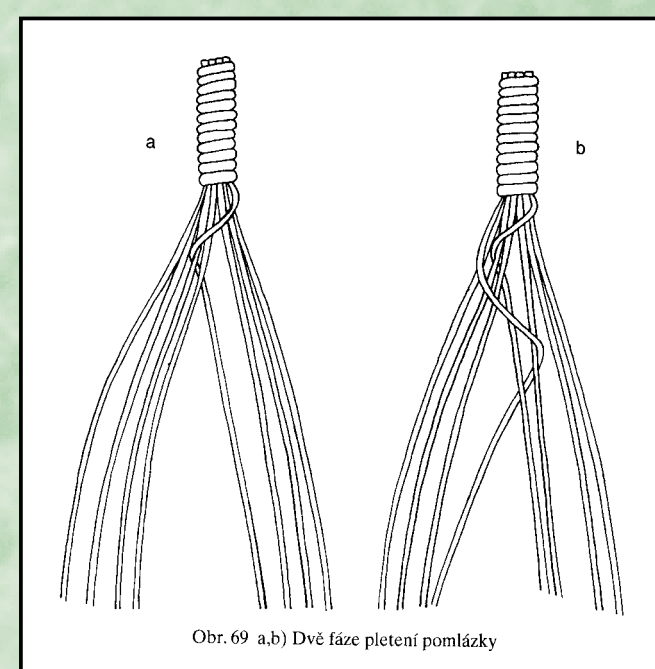
Místní obyvatelé, kterých bývalo i 400 osob, tradičně živilo zemědělství. Bylo zde také několik drobných řemeslníků (mj. mlynář, bednář, košíkář i rybníkář). Od roku 1884 dodnes pracuje Sbor dobrovolných hasičů. Společenské stavby v obci jsou bývalá škola z roku 1923 postavená svépomocí a nová budova kulturního domu s obecním úřadem z r. 1989, která je hojně využívána k setkáním a oslavám.

Košíkář při práci

Výsadba pamětní lípy a drakiáda

Postup pletení pomlázky

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Beran

Býk

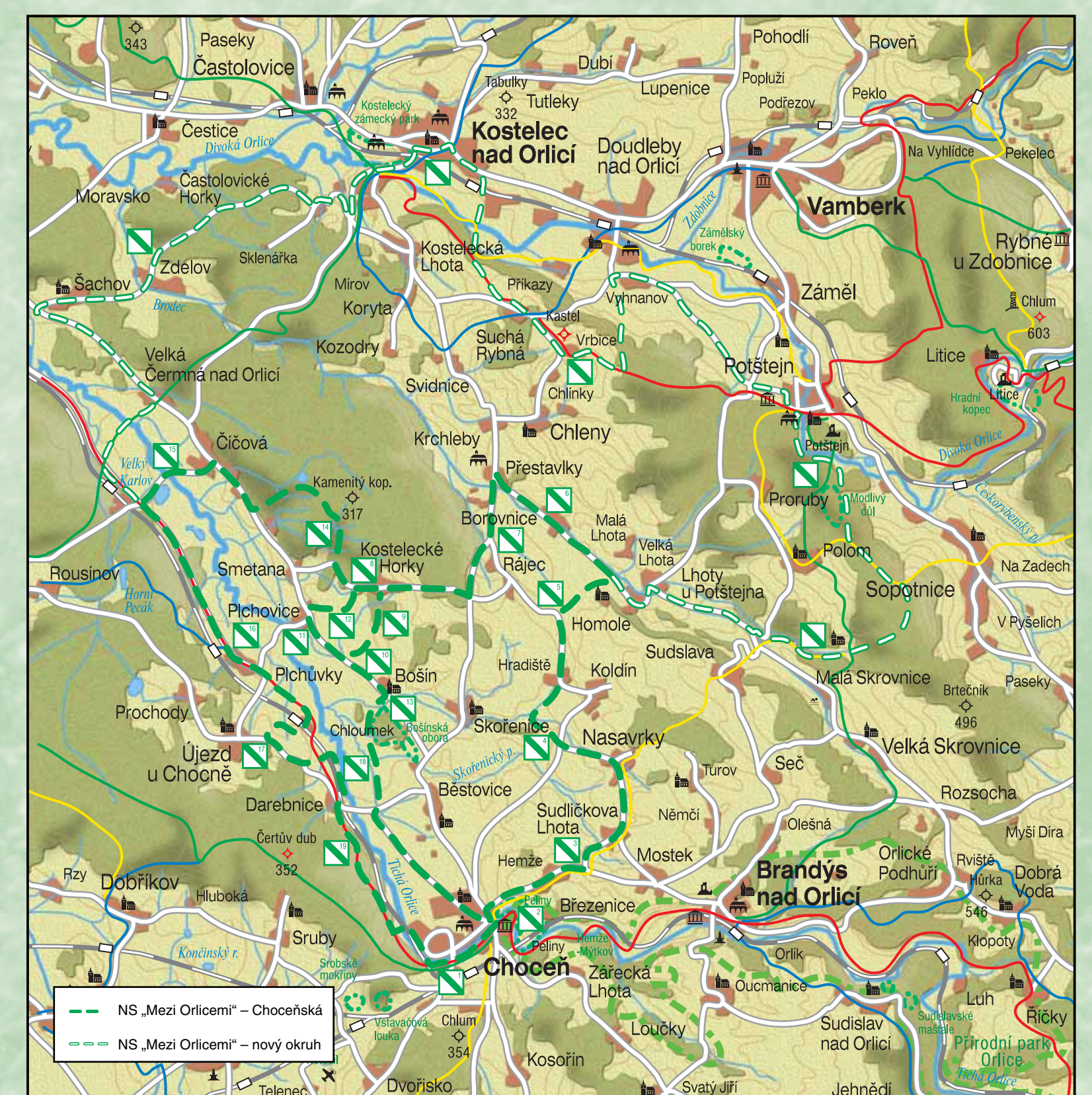
Sládkův statek - Dům z modrého kamene

V historickém Sládkově statku č.p. 25, který je na dohled, se od roku 2000 rozvíjí venkovské centrum neziskové organizace “Sdružení dobrovolných aktivit INEX”, která svou aktivitou chce ve spolupráci mladých lidí, místních organizací a obcí spolupracovat na rozvoji zdejšího regionu. V centru “Modrý dům” pracují dobrovolníci na řadě projektů, které vám rádi představí. Na statku je možné se v sezóně občerstvit a získat podrobnější informace o zdejším kraji či si prohlédnout malé muzeum místa v památné roubené sýpce.

INEX-SDA a místní obce prosazují šetrnou turistiku spojenou s ekologickým vzděláváním jako dlouhodobě vhodný způsob pobytu návštěvníků v Poorlicku. Za šetrnou formu turistiky lze považovat takový pobyt, který neničí, ale šetrně poznává a využívá místní přírodu, hospodářství a kulturu kraje. Opravdu šetrný turista je ten, který kupuje místní potraviny, pro přepravu používá nohy a jízdní kolo, bydlí u místních lidí a v kraji po sobě zanechá jen hezkou vzpomínku.

Cyklovýlet krajem

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa – Horecký okruh

9 BOROVNICE

Člověk a příroda

Člověk žil odedávna v blízkém sepětí s přírodou a to platí i dnes, přestože většina lidí žije ve městech. Dokladem dobré soužití venkovského člověka hospodáře s prostředím je: vhodné umísťování staveb v krajině, hospodaření na malých pozemcích s mezemi a remízky bránícími erozi, výsadby sadů i zakládání rybníků. To je možné vidět i zde v okolí.

- Sedláčkův mlýn za rybníkem využíval hojnost pramenné i povrchové vody, kterou shromažďoval v rybníce a hnal do mlýnice, kde se mlelo obilí a zvláště proso na jáhly, později bylo zařízení upraveno na vodní pilu na dřevo, která s elektrickým pohonem slouží dodnes.
- Rybník před námi je krásnou ukázkou, jak člověk může zlepšit své životní prostředí a přitom z toho mít prospěch chovem ryb a energií padající vody.

Život rybníka

Tak jako je organizována lidská společnost do složitých vztahů a pravidel, žijí živočichové a rostliny také podle určitého řádu - řádu **ekosystému**, což můžeme ukázat na příkladu rybníka. Každý živočich umí získávat potravu a přežívat v prostředí jiným způsobem, každý má svou "**niku**". Jeden na druhém jsou závislí potravou či úkrytem. Potravní závislost ukazuje **potravní pyramida** (viz obr.), kdy úbytek jednoho druhu znamená poškození i pro druhé. V přírodě se vyskytují druhy náročné na čisté prostředí i druhy, které se naučily žít v určitém znečištění (bakterie, zelené řasy, vrabec či potkan). Přemnožení nenáročných druhů má za následek často přírodní pohoromu, jako například přemnožení sinic, řas či malých vodních rostlin okřehků vytvoří na hladině souvislou vrstvu „vodní květ“, která brání přístupu světla i kyslíku a rybník vymírá. Zde u rybníka jsou **„bioindikátory“** čistého prostředí rostliny: přeslička obrovská, kosatec žlutý, tolije bahenní a v okraji borového lesa i plavuň pučivá a plavuník Zeillerův.

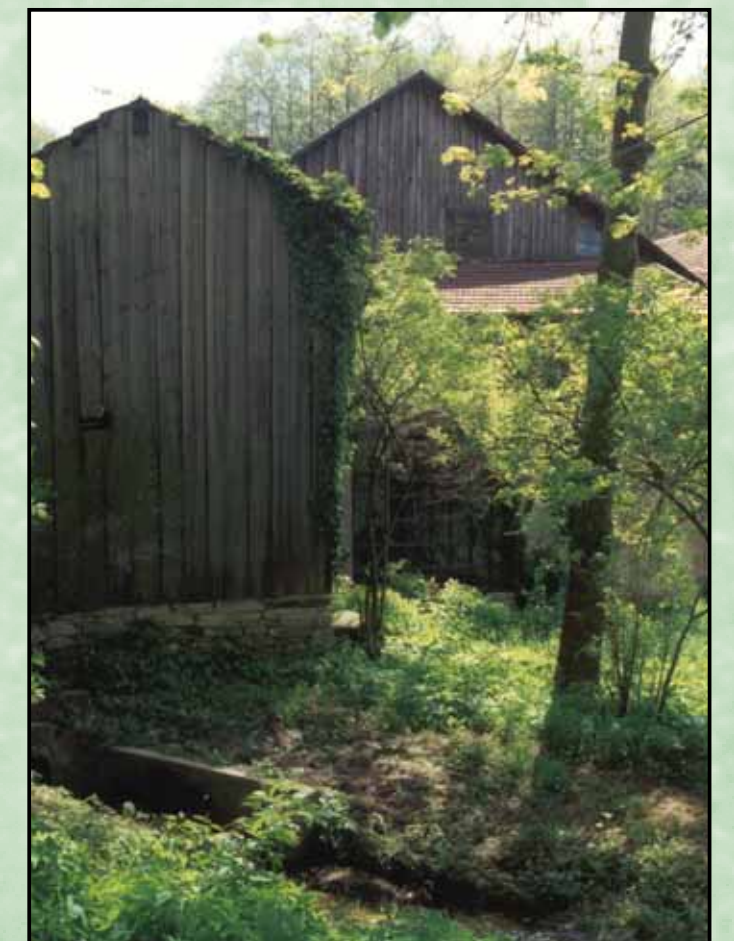
Kosatec žlutý

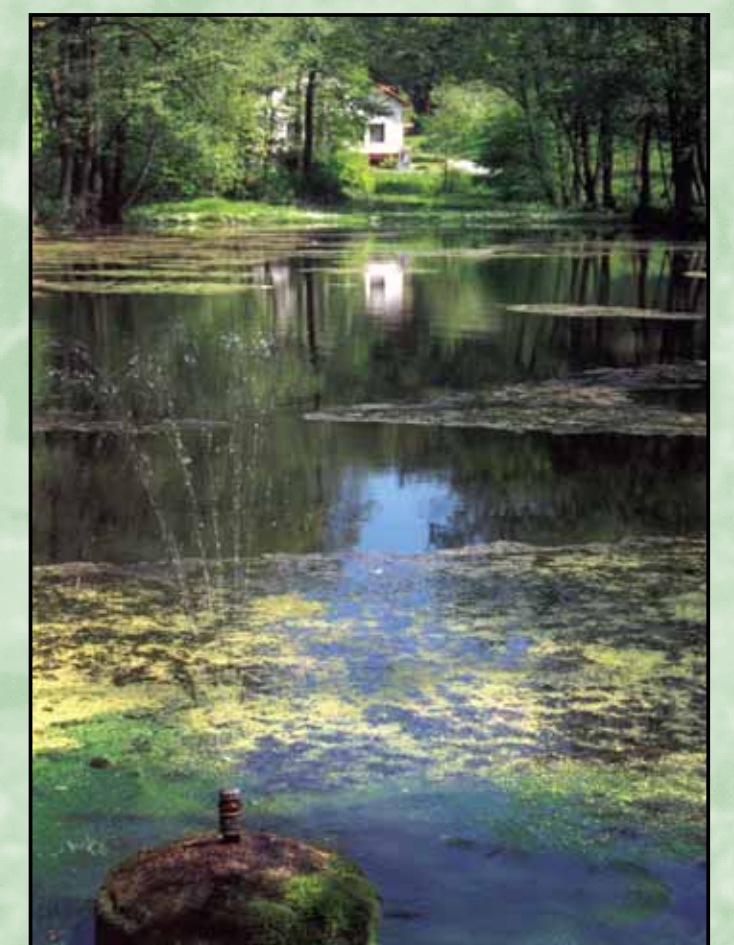
Přeslička obrovská

Plavuň pučivá

Mlýnice s kolem

Vodotrysk z pramene

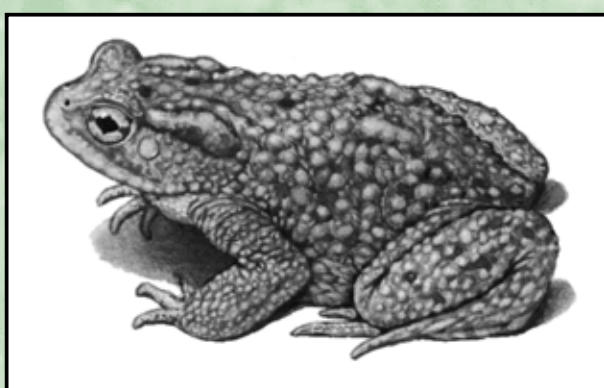
Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Rybník a přilehlé mokřiny obývá i řada obojživelníků: skokan zelený (*Rana aesculenta*), ropucha obecná (*Bufo bufo*), skokan hnědý (*Rana temporaria*) i čolek obecný (*Triturus vulgaris*).

Skokan zelený

Ropucha obecná

Skokan hnědý

Vodní květ - řasy

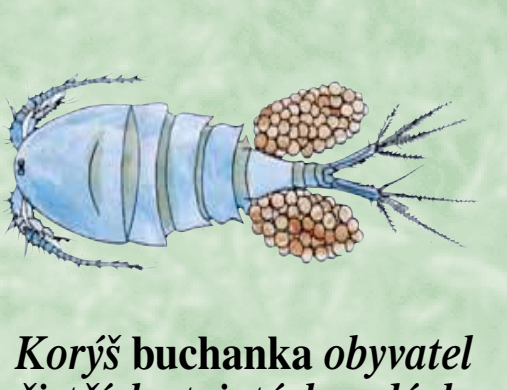
Vodní květ - okřehek.

Koryš blešivec obyvatel čistých tekoucích vodách.

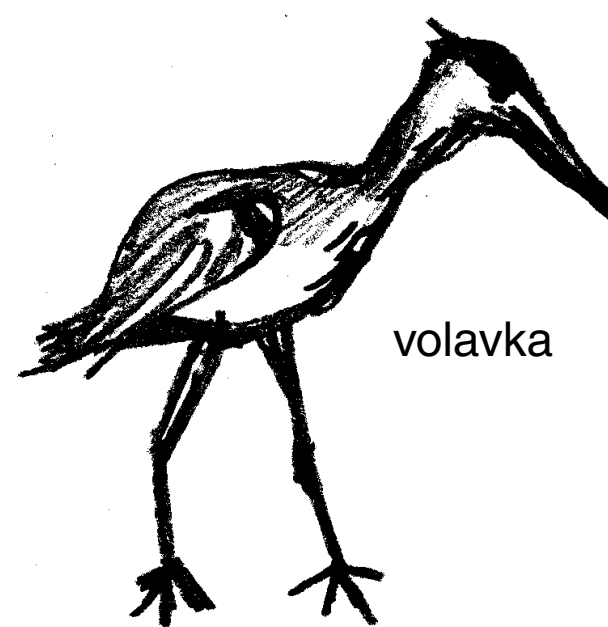

Čolek obecný

Koryš buchanka obyvatel čistých stojatých vodách.

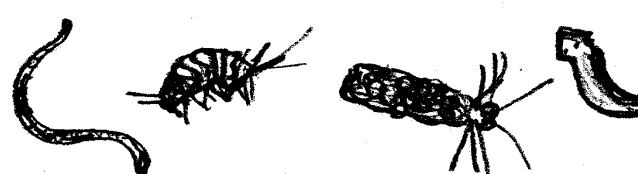
Potravní pyramida

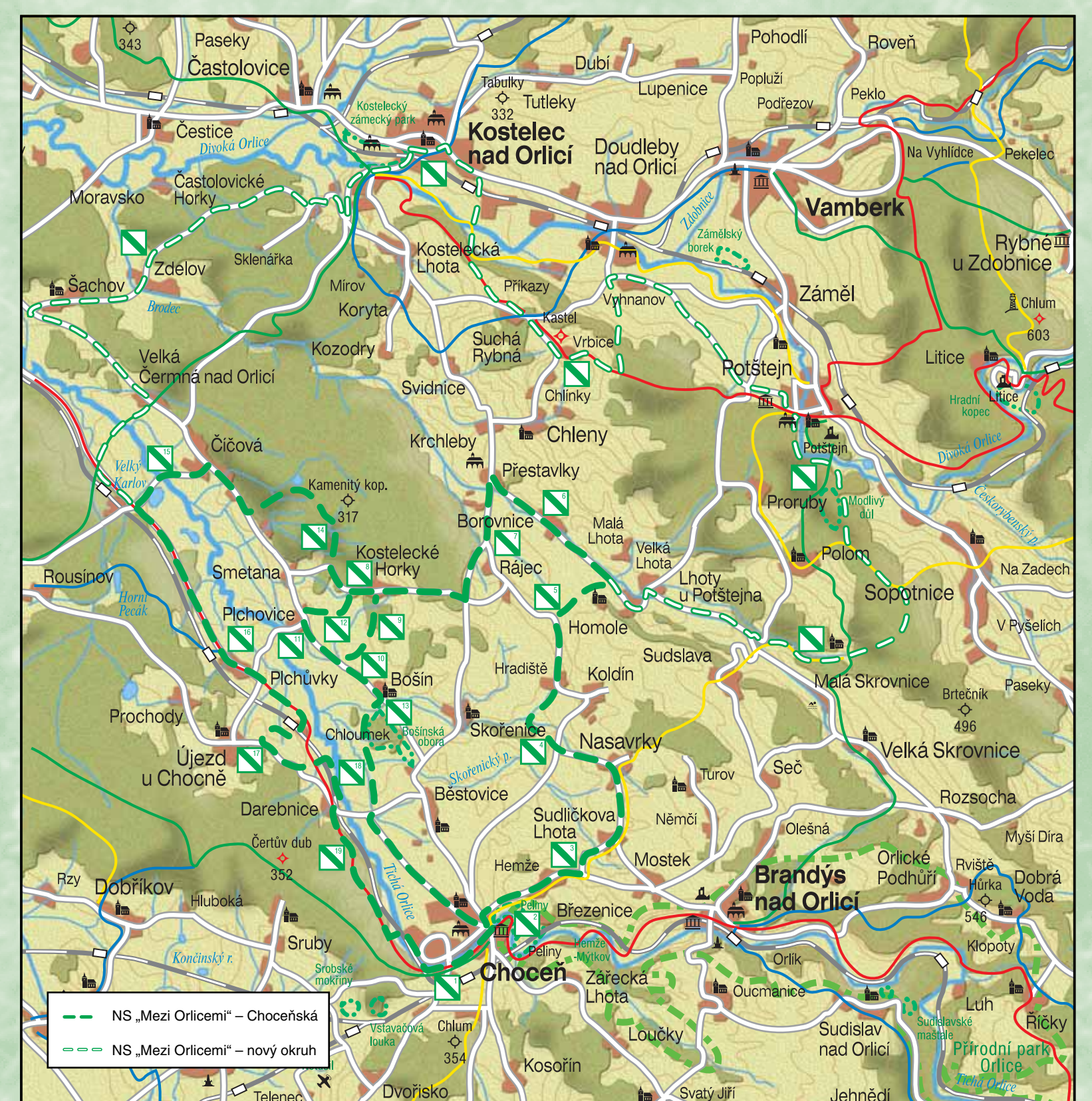
volavka

ryby

vodní červy, hmyz a koryši

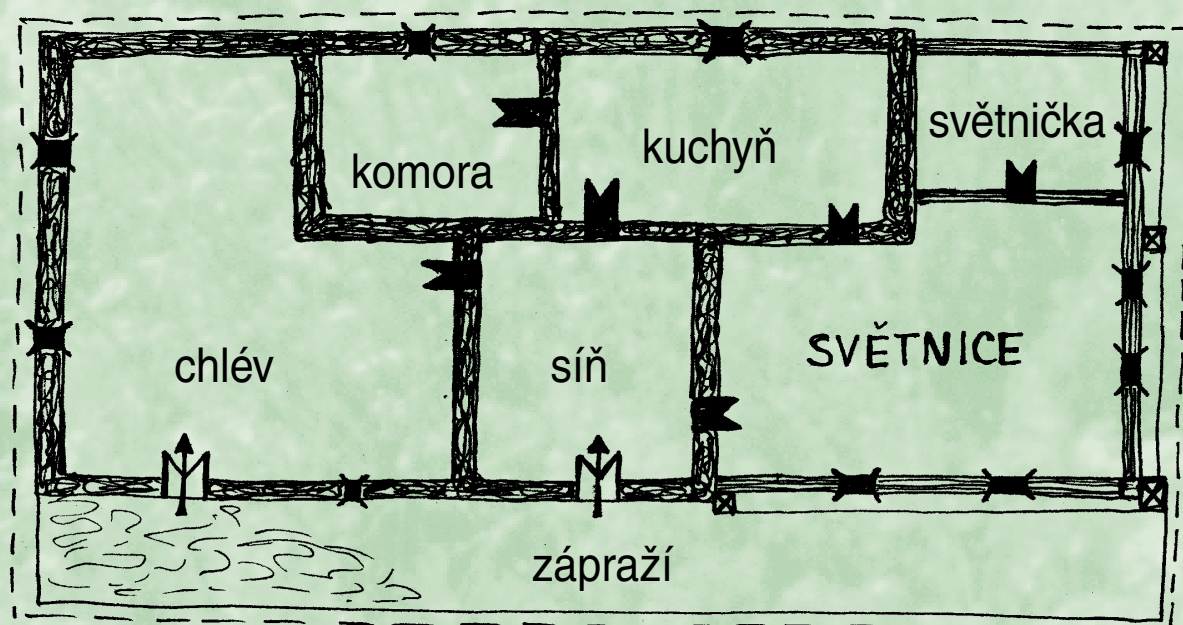
Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa – Horecký okruh

10 BOROVNICE

Lidová architektura

Historii obyvatel místního kraje v každé obci dodnes připomíná místní lidová architektura. Na této naučné stezce se můžeme setkat původními stavbami ze dřeva kamene a místy i stavěnými z nepálených cihel, tzv. vepřovic. V roce 1888 jste mohli koupit 1000 vepřovic za 97 Kč. Do poloviny 19. století byla většina obytných částí domů stavěna roubením z trámů a hospodářská část z kamene, střechy byly kryty dřevěnými šindely (Rájec) či došky (Běstovice) a měly pěkné prkenné štíty s výzdobou, podlomením a trámovou podstávkou stěn. Časté bylo také omítnutí roubených domů hliněnou omítkou do „kožuchu“. Tento původní typ tzv. **východočeského roubeného domu** se zachoval u několika stavení i zde v Kosteckých Horkách (č.p. 1, č.p. 8 a č.p. 25, dále částečně u č.p. 10, č.p. 9, č.p. 11, č.p. 18. a č.p. 23).

Do domu se vstupovalo ze zápraží do **síně**, kde se topilo. Ze síně byly dveře do **světnice** - jediné obytné místnosti, kde se jedlo, pracovalo i spalo, dále mohly být dveře do **komory** (spíže) za světnicí a do chlěva. Do kamenného chlěva byly vždy druhé dveře zvenčí. Tento typ domu se přestavbami a zvětšováním od 19. století postupně měnil až do dnešních typů venkovských domů.

Půdorys venkovského domu

U domu stála **roubená sýpka** - pěkně zachována u čp. 10 který vidíte před sebou a u č.p. 25 Sládkův statek. Sýpka se jediná zamykala a chránila, jelikož právě tam bylo uschováno jídlo na zimu a drahé věci, jako šaty, peníze, písemnosti apod. Dále ke statku patřily roubené či kamenné stodoly, kolny a chlěvy.

Roubené sýpky v Rájci a Horkách

Otevřené ohniště

Typické prvky průčelí domů s dělenými okny a dřevěným plotem.

Štítová orientace průčelí staveb ve statku

Od začátku 19. století se i na venkově, jako ochrana proti požáru, domy stavěly již z pálených cihel a tašek. Jak velké nebezpečí dříve požár byl, dokladuje historie obce Plchovice, kde shořely při velkém požáru v roce 1900 téměř všechny domy. **Zděné domy** se stavěly také v jednotném stylu a měly často architektonicky bohatě utvářené průčelí se štukátorskou výzdobou a okny v několika patrech. Pěkným příkladem je nedaleký statek kronikáře Václava Starého čp. 12.

Dekoratивní štíty domů

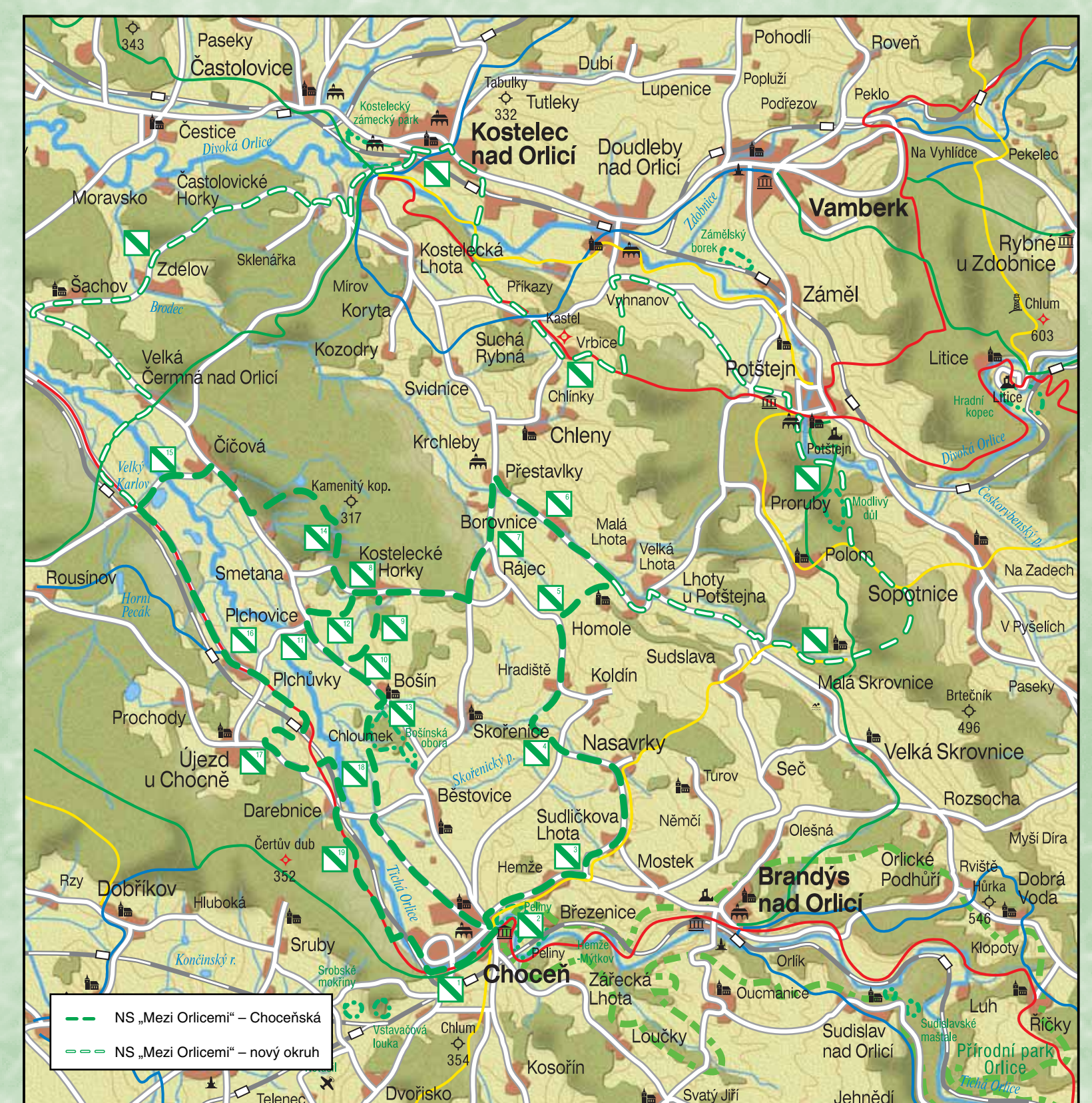
Roubená stěna

Stěna z vepřovic a kamene

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa – Horecký okruh

11 PLCHOVICE

Obec Plchovice

Vesnička "plchovských" je zmiňována již v dobách Lucemburských roku 1342, kdy patřila k Borohrádeckému panství. V obci se zachovala architektura ulicové zástavby štitově orientovaných statků, vesměs postavených na počátku 20. století, kdy v obci žilo přes 200 obyvatel. Dnes zde žije něco přes 100 lidí. Sakrální dominantou je pseudogotická kaplička postavená před rokem 1890. Za pozornost stojí kamenný kříž u cesty z roku 1840. Součástí obce je osada Smetana, kde je malá vodní nádrž, místo pořádání kulturních akcí obce.

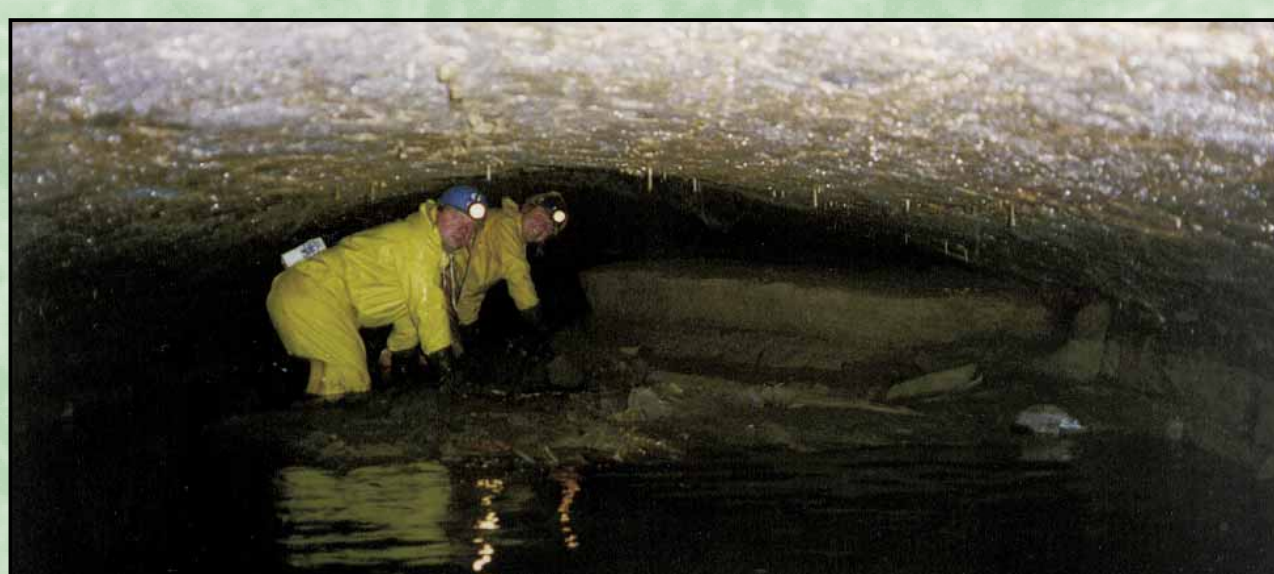
Pseudogotická kaplička

Hasičské sbory

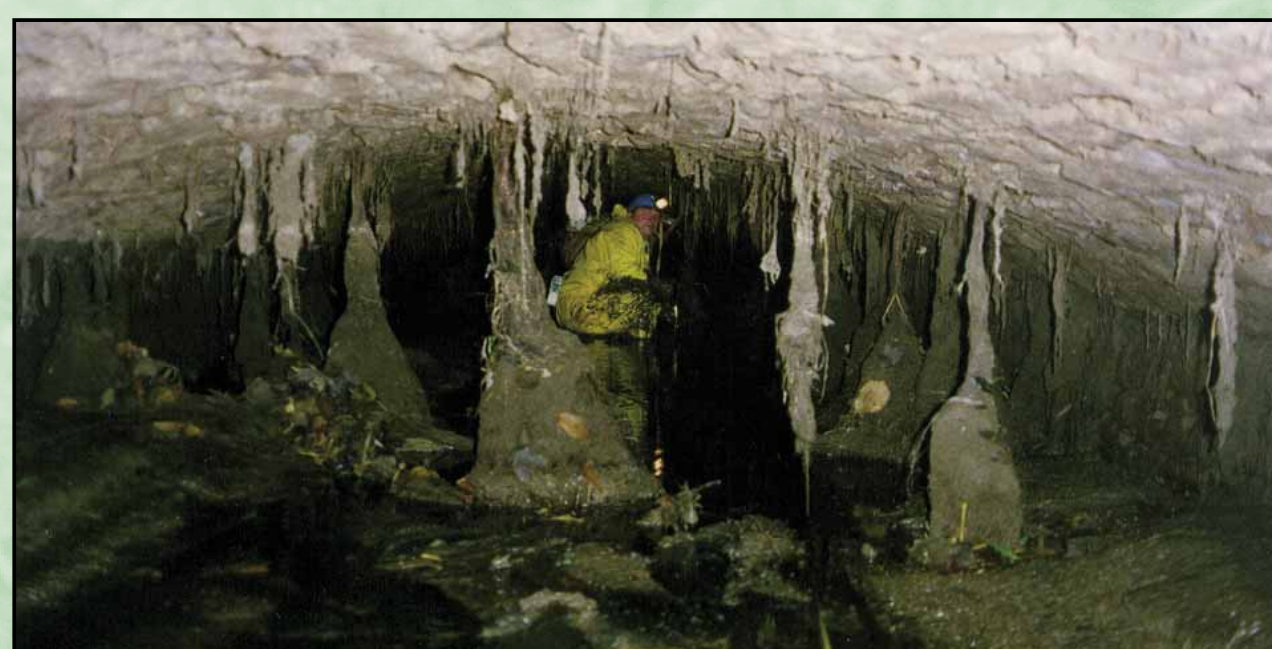
V každé obci vznikaly od 19. století spolky; z těch nejdůležitějších to byly sbory dobrovolných hasičů. V obci Plchovice byl podnětem k založení sboru veliký požár v roce 1900. Příčinou byla vlastně náhoda. Hospodyně z č.p. 12 jako vždy vysypala vybraný popel do kůlny, ale vítr rozdmýchal jiskry a důsledky byly strašné. Vzniklý požár zachvátil a zničil 17 domů ze 25 stojících, přestože domy hasilo 17 hasičských sborů z okolí. Dobrovolné hasičské sbory zdejších obcí mají velkou tradici a význam i v současnosti, což dokazuje řada pořádaných soutěží a doprovodných akcí.

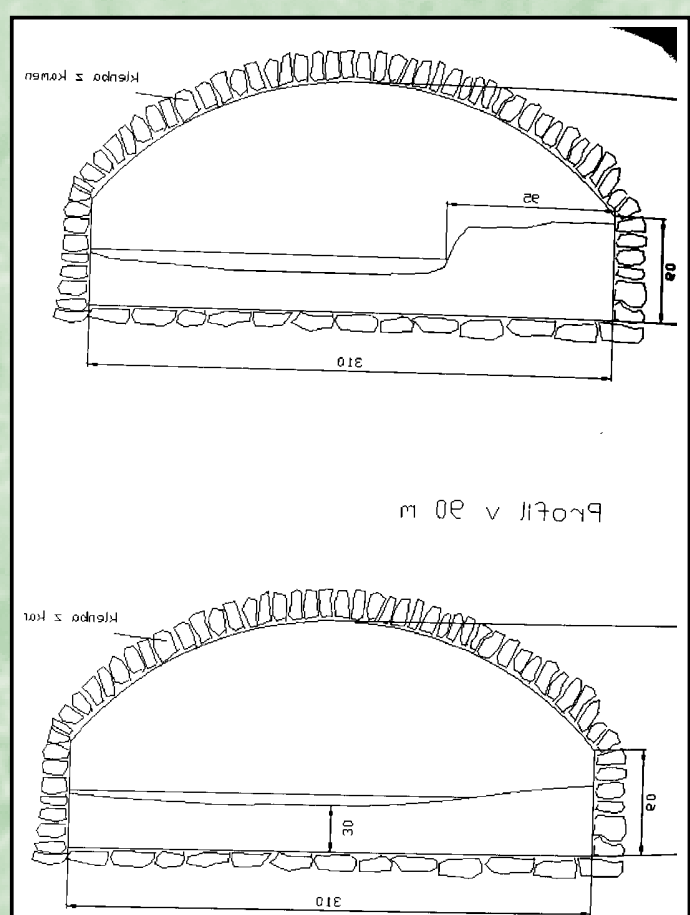
Exhibice sboru na přehlídce v roce 2000

Čištění kanálu

Vstup do kanálu a jeho profil

Zavlažovací kanál - kulturní památka v návrhu

V dolní části Plchovic v ohybu Orlice se nalézá zajímavá technická památka - zavlažovací kanál vybudovaný roku 1853 hrabětem F. Kinským původně k napájení rybníků a později k zavlažování (podhánění) luk pod obcí. Kanál posloužil i při velké povodni 1997, kdy sváděl vody pryč z obce. Kanál byl po povodni 1997 nově vyčištěn, je 145 m dlouhý, vyzděný opukou do klenby o rozměrech 3,10 m šíře a 1,30 m výšky.

Povodeň v Plchovicích v roce 1997

Povodeň v Bošíně v roce 1937

Rybník u Smetany

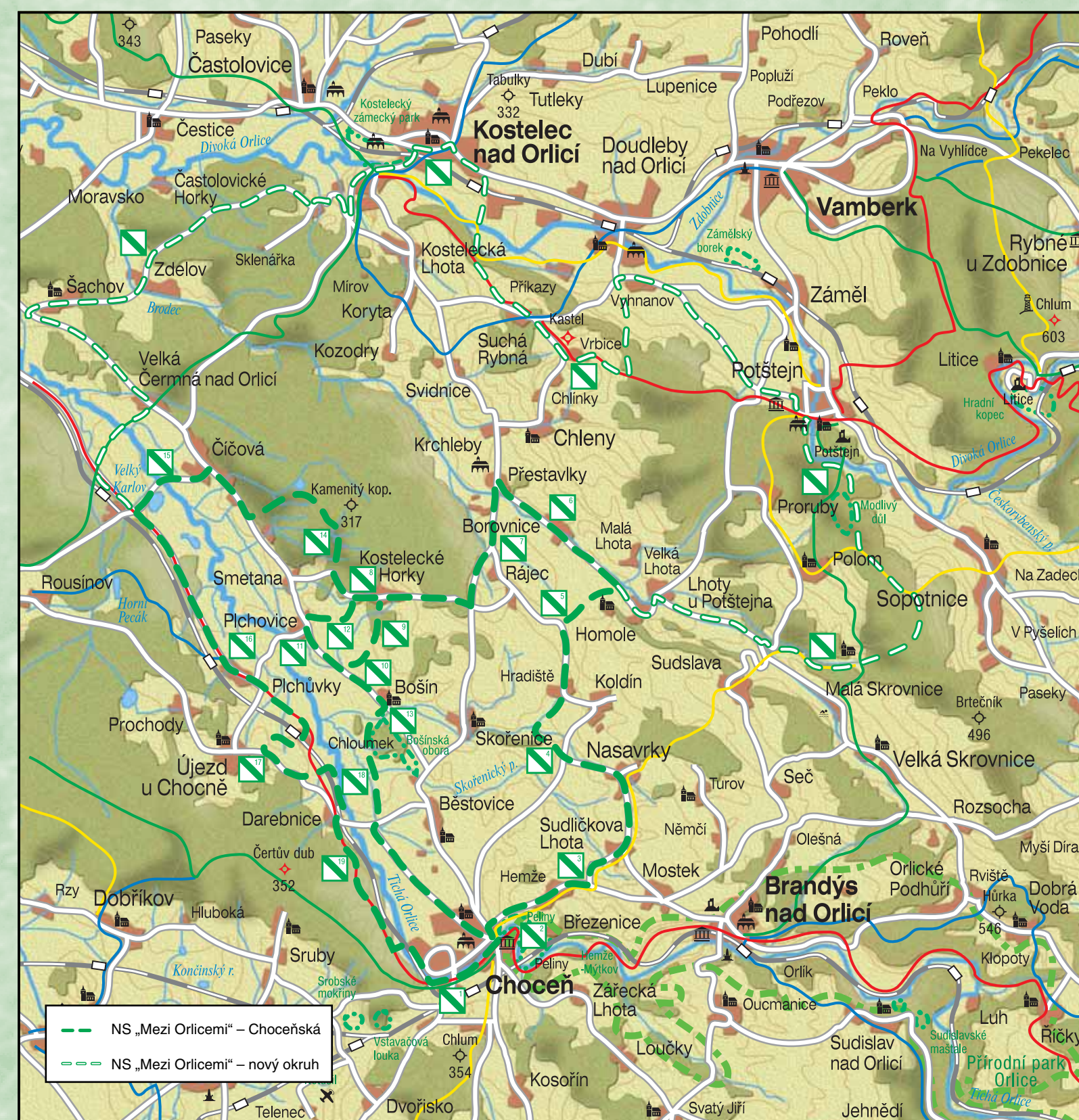
Tradiční ulicová zástavba

Přehlídka ručních hasičských stříkaček, které jsou dnes již technickými památkami: **K. Horky 1882, Skořenice 1886, Bošín 1886.**

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

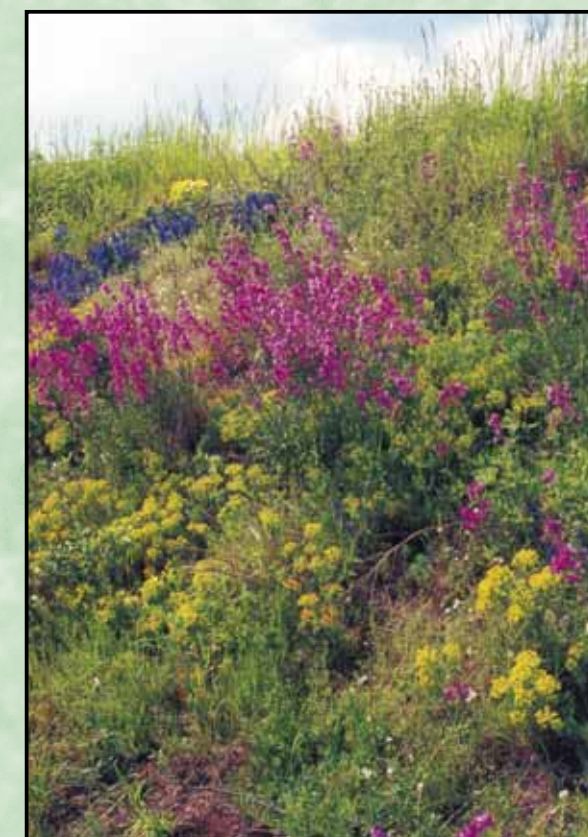
1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa – Horecký okruh

12 PODHŮRKA

Harmonická krajina

Harmonická je taková krajina kde jsou vyváženy vztahy všech složek živé i neživé přírody a člověka. Poorlíčí je poměrně úrodným krajem, což dokazuje i ranné osídlení od střední doby kamenné (9 - 6 tis. let př. Kr.). Do dnešních dnů se místy zachovala středověká mozaiková krajina místních zemědělců, ovšem většina území byla v rámci intenzivní kolektivizace scelena do velkých bloků převážně orné půdy či produkčních luk, kde se při silném hnojení pěstovalo jen několik málo druhů krmných trav.

V současné době, kdy pominul tlak na zvyšování zemědělské produkce se již znovu některé plochy zatravňují a osazují stromy, na loukách se objevuje skot i ovce a je možné opět hospodařit extenzivním způsobem bez nadměrného hnojení umělými hnojivy. Při obnově šetrného způsobu hospodaření je velká pravděpodobnost, že dojde k obnově (program revitalizace) vodních toků, remízků a stromořadí (program systémů ekologické stability) a původních květnatých luk (program extenzivního zemědělství), jejichž seno bylo hospodáři vysoce ceněno pro své dietetickou hodnotu.

Střízlík obecný

Konopka obecná

Strakapoud velký

Ptáci v krajině

Přírozeným bioindikátorem harmonické krajiny, která se vyznačuje mozaikou lesů, luk, sadů mezi a polí jsou například některé druhy ptáků a savců, které zde můžete spatřit:

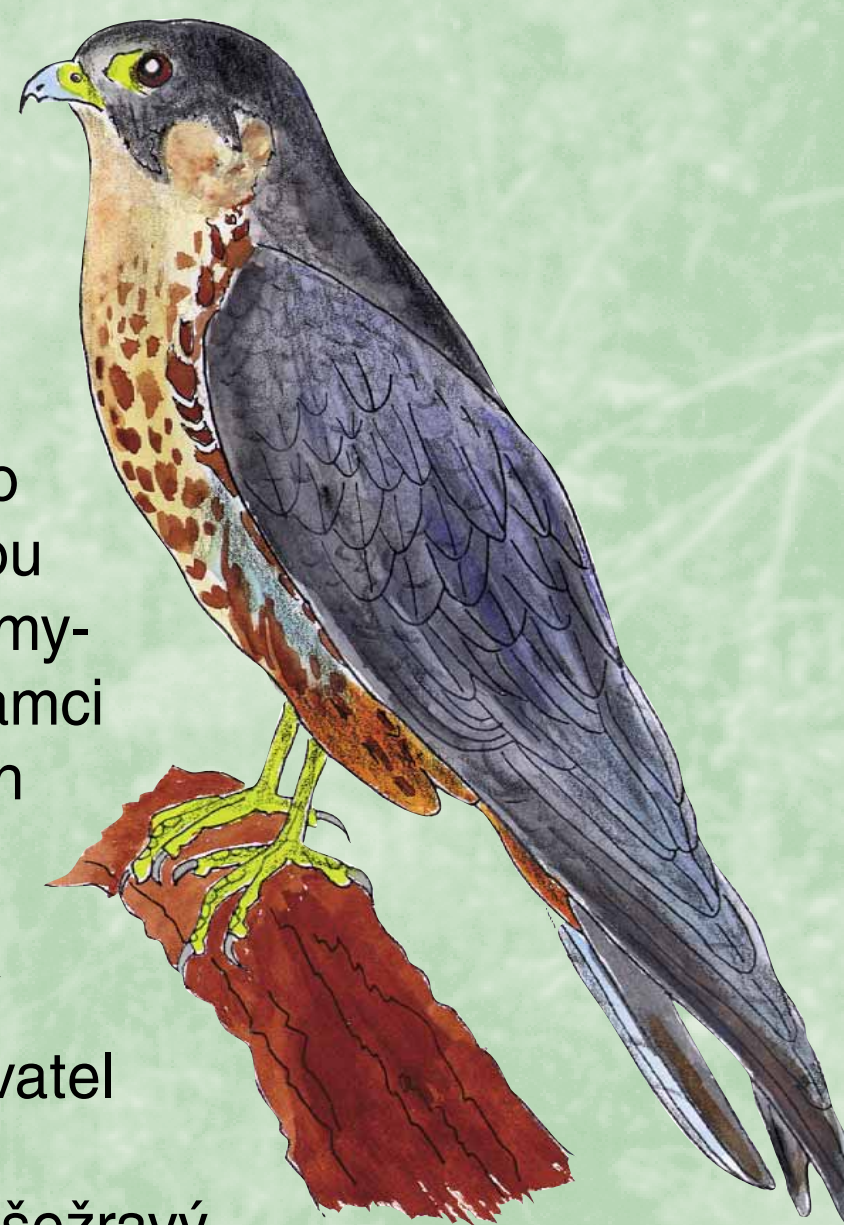
Strakapoud velký (*Dendrocopus major*) - tento nejhojnější druh strakapouda s červenou páskou na hlavě obývá staré sady a okraje lesů. Je to hmyzožravec hnízdící v dutinách stromů. Zjara samci označují své teritorium bubnováním do suchých větví.

Střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) - jeden z našich nejmenších ptáčků, zimující hmyzožravec. Velice pohyblivý a hlasitý obyvatel křovitých okrajů, kde také u země hnízdí.

Konopka obecná - svým životem nenápadný všežravý ptáček, obývajících hustá křoví. Sameček je pěkně zbarven zvláště zjara, kdy má karmínově červenou hrud.

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*) - posel jara, který přilétá z jihu Afriky koncem dubna; hnízdo nestaví a snáší vajíčka do hnízd malých pěvců (červenka, rehek, pěnice aj.), kteří "své" velké mládě vychovávají na úkor svých potomků. Dospělé kukačky loví i chlupaté housenky, jimž se ostatní ptáci vyhýbají.

Ostříž obecný (*Falco subbuteo*) - rychlý dravec, příbuzný sokola, se zřetelnou tmavou kápí na hlavě. Loví letící druhy ptáků na okrajích lesů i v porostu, kde hbitým letem křížuje mezi stromy. Je to stěhovavý pták, přilétá v dubnu a odlétá po odletu hejn špačků, kteří se často stávají jeho kořistí.

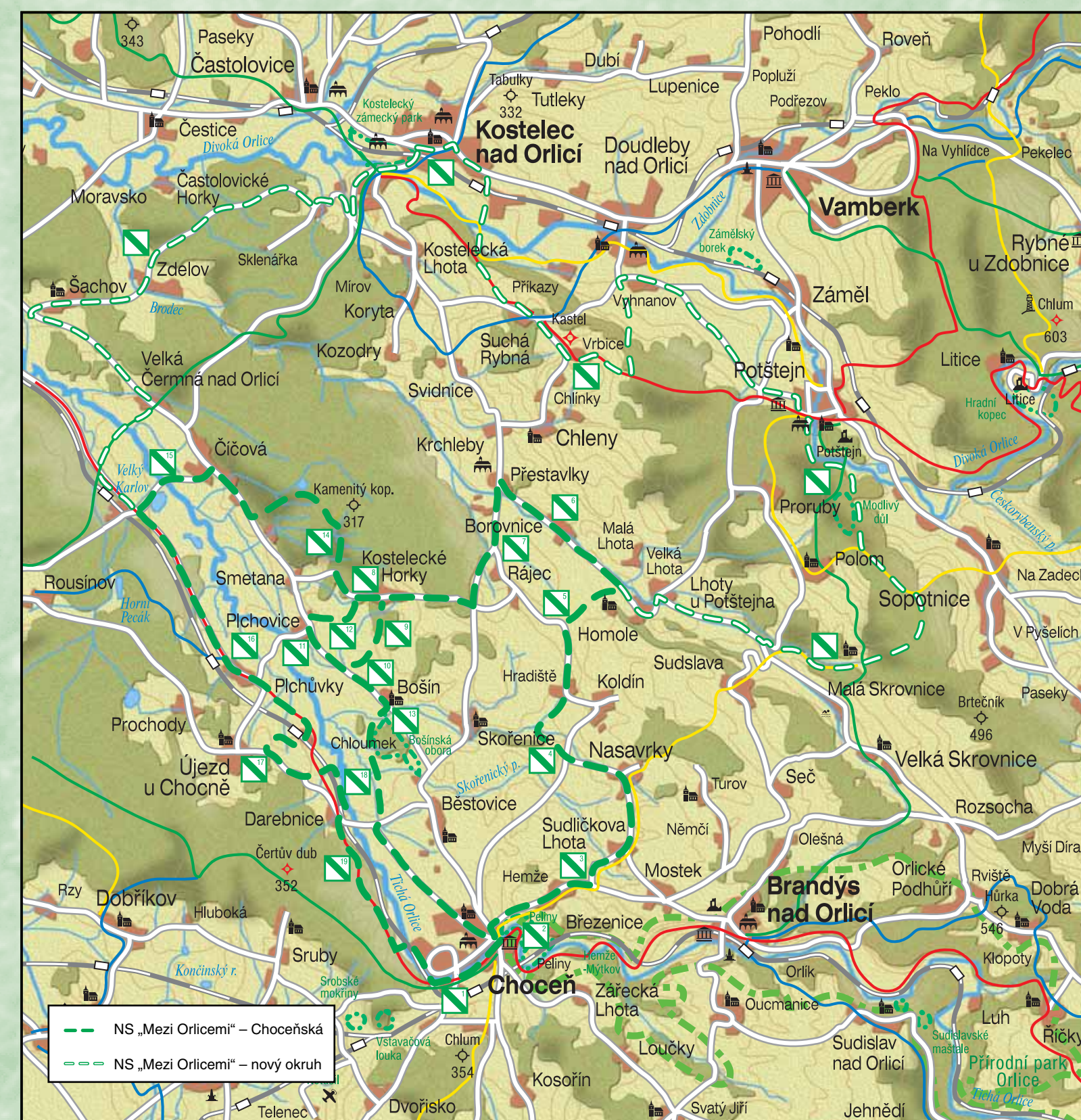
Ostříž obecný

Kukačka obecná

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

13

BOŠÍN

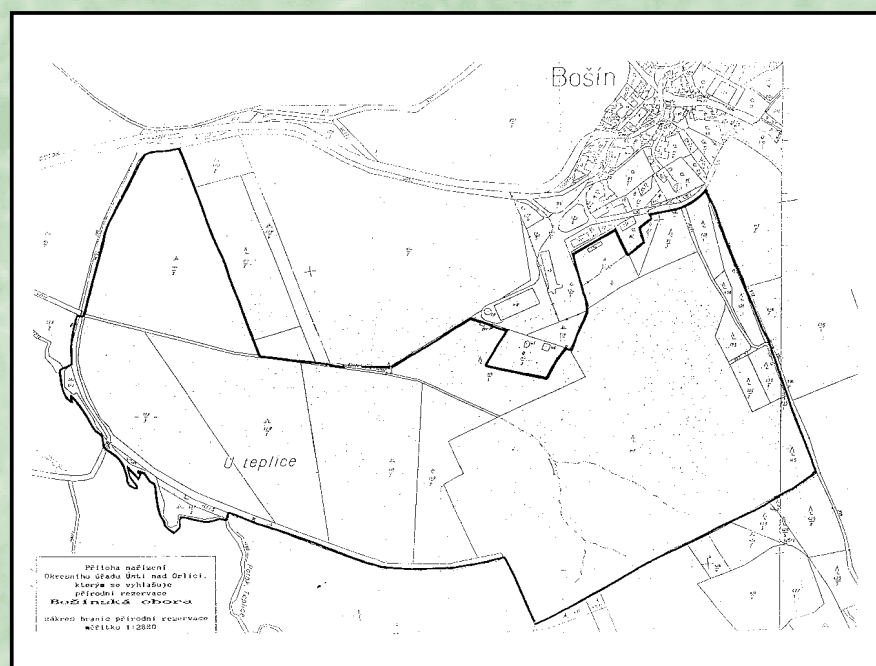
Obec Bošín

Obec se poprvé připomíná roku 1371 jako majetek Otíka z Olešné, poté část obce náležela k Litickému panství Choceňskému a část k Brandýskému. Obec znovu sjednotili pánové z Pernštejna. V roce 1920 měla obec 168 obyvatel, v roce 2000 již jen 83. Kulturní památkou je kaple sv. Filomeny z roku 1854 s unikátními varhanami z roku 1750. I tato obec byla častokrát postižena povodněmi Orlice, například v roce 1937 bylo na návsi 65 cm vody. V kronice je také jiný zajímavý záznam: “Dne 25. 1. 1938 od osmé do desáté hodiny večerní se objevila záře polární, její barva byla zvláště růžová; tato zvěst podle lidí znamená velkou změnu”; další zápis je o epidemii slintavky a kulhavky a následuje zpráva o všeobecné mobilizaci do války. Obec žila již v 19. století spolkovým životem. V roce 1886 pořídili dobrovolní hasiči ruční stříkačku. V roce 1898 bylo založeno ochotnické divadlo, které hrálo až do 2. sv. války kusy jako “Bratr Hanák”, “Díblíkova dceruška” ad. V úvoze u silnice k Chocni stojí smírčí “cyrilo-metodějský” kříž ze 16. století - památník neznámé události.

Náves v roce 1930

Pohled na obec z kaple

Přírodní rezervace Bošínská obora

Chráněné území lužního lesa s přilehlým rybníkem a slatinnými loukami má rozlohu 36,8 ha. Lokalita bývala panskou oborou s chovem bílých jelenů a zachovala si charakter přírodě blízkého lesa typu tvrdý luh, na což dnes upomínají mohutné duby, jasany, lípy a olše. Některé exempláře dosahují úctyhodných velikostí, např. olše lep-kavá (*Alnus glutinosa*) o obvodu kmene až 350 cm. Složení lesních porostů odpovídá téměř z 97% přirozenému stavu, proto nevyžaduje výrazné hospodářské zásahy. Přilehlé kosené louky okolo rybníka se soliterními duby mají charakter anglického parku. Největší z nich jsou staré přes 200 let, s obvodem kmene až 450 cm.

Otakárek fenyklový

Rybník

Violka vonná

Prvosenka vyšší

Rostliny a živočichové

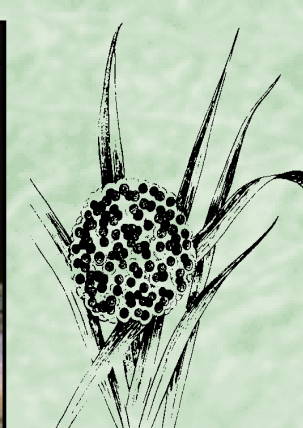
V Bošínské oboře bylo zjištěno přes 300 druhů vyšších rostlin. Typické byliny jarního aspektu lužního lesa jsou: prvosenka vyšší (*Primula elatior*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), pižmovka obecná (*Adoxa moschatellina*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), dymnivka bobovitá (*C. intermedia*), violka vonná (*Viola odorata*) aj. Dále zde můžete zahlédnout řadu chráněných ptáků, jako moták pochop (*Circus aeruginosus*), žluva hajní (*Oriolus oriolus*), strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*) či čáp bílý (*Ciconia ciconia*). Nepravidelně byli pozorováni bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), čáp černý (*Ciconia nigra*) a vydra říční (*Lutra lutra*). V rybníku se rozmnožují četní obojživelníci, včetně rosničky zelené (*Hyla arborea*). Zajímavý je i výskyt otakárka fenyklového (*Papilio machaon*) a velkých brouků, jako je krásný zlatohlávek zlatý (*Cetonia aurata*), tesařík piluna (*Prionus coriarius*) či roháček bukový (*Sinodendron cylindricum*) a roháček kovový (*Platycerus caprea*). Vzácně byl nalezen i roháček obecný (*Lucanus cervus*).

Roháč obecný

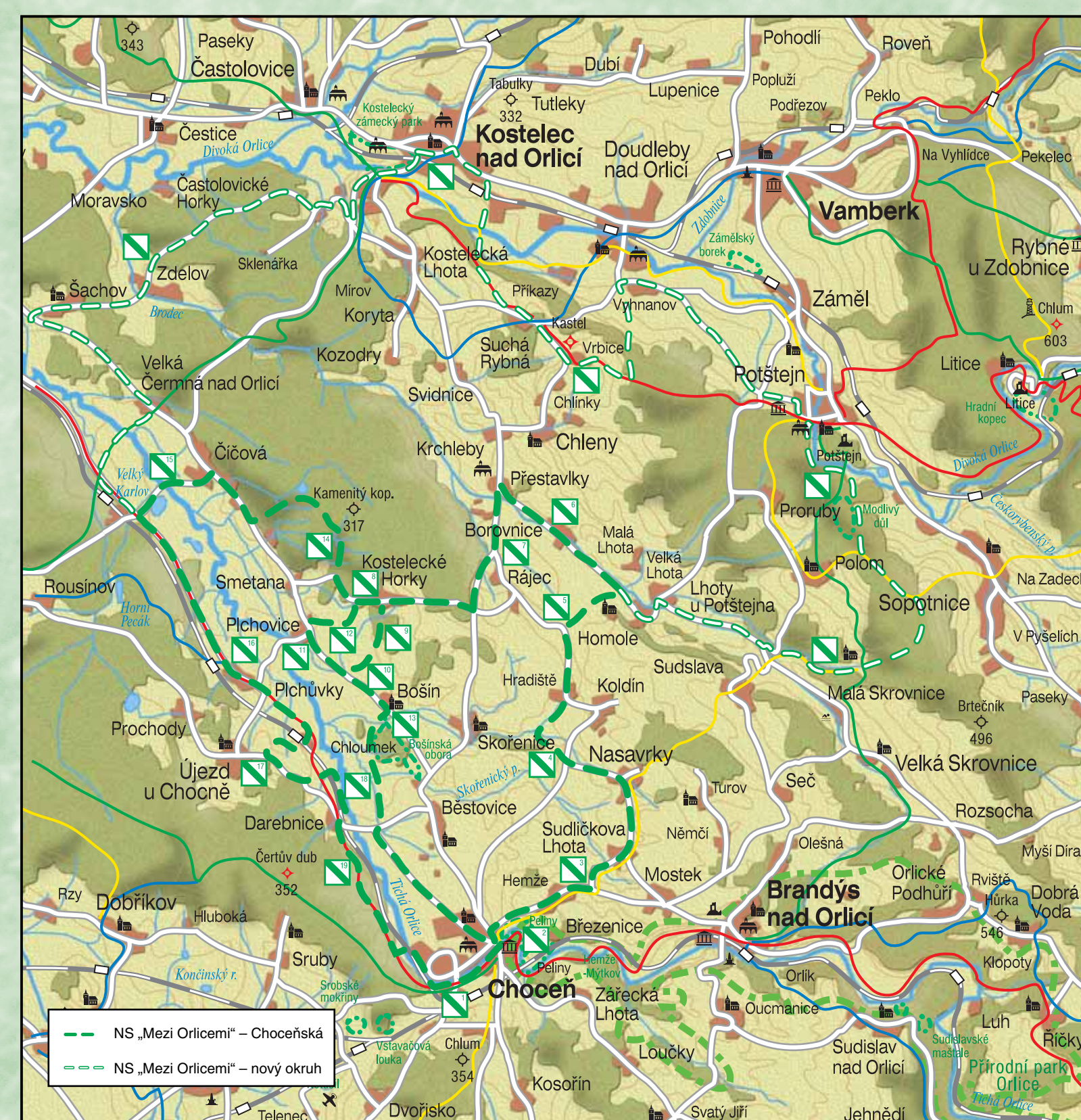
Rosnička a její vajíčka

Žluva hajní

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostelecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

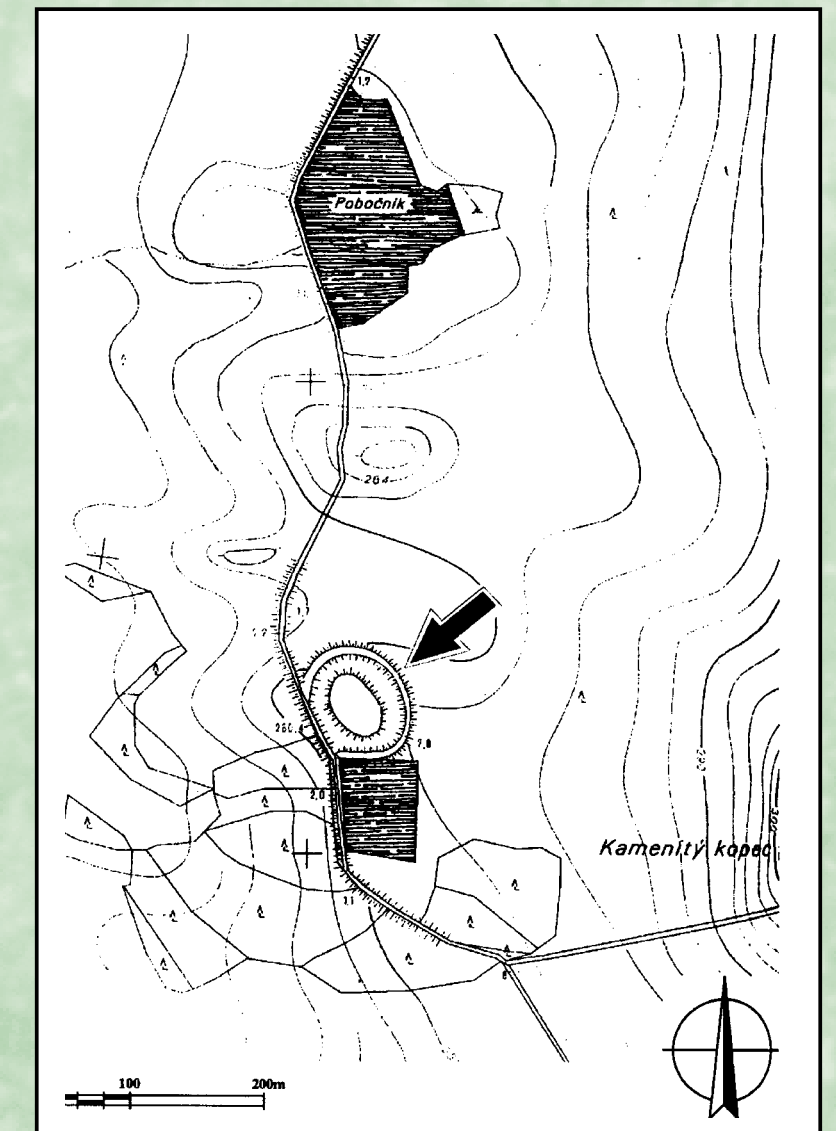
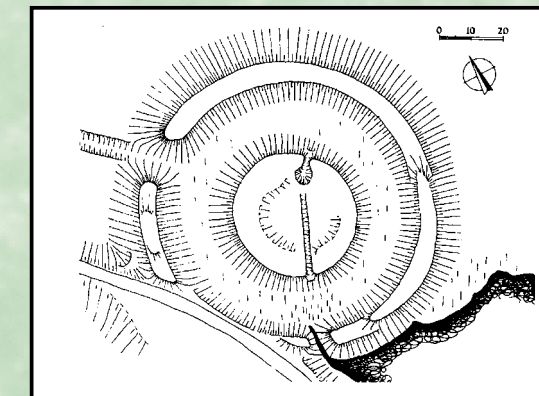
14 TĚŠNOV

Těšnov - pověst o zpropadeném zámku

Na místě, kde dnes vidíte zbytky okrouhlého opevnění (280 m n. m), stávalo kdysi tvrziště chráněné vodním příkopem, dřevnou palisádou a ze tří stran rybníky (Těšnovské rybníky), z nichž se dodnes zachoval jen Malý Pobočník. Okolo tvrziště byla do 14. století obec patřící Potštejnskému panství. Pověst, která je zaznamenána od 19. století, vypráví o “zpropadeném zámku”, jehož pán se upsal ďáblu. Ten ho odnesl do pekla a zámek se propadl. Archeologicky byly povrchovým sběrem objeveny jen části keramiky z 15. století.

Zarostlá plocha tvrziště

Zákres tvrziště
z knihy Hradů a zámků Rychnovska

Péče o lesy

Lesnictví patří k významným činnostem v Poorličí. Les zabírá souvislé území od Kosteckých Horek až k Hradci Králové a býval dříve z velké části nedotknutelný a chráněn jako les královský. Dnes je jeho velká část vlastnictvím rodu Kinských. Lesy jsou velmi cenným a krásným prostředím:

- jsou rezervoárem vody a tvůrcem příznivého mikroklimatu
- jsou místem s druhovou rozmanitostí rostlin a živočichů
- jsou zdrojem dřeva a lesních plodin.

Proto je při údržbě lesů velmi žádoucí využívat pro sadbu stanovištně vhodné dřeviny a snažit se uplatňovat přírodě blízké hospodaření - využívat přirozené obnovy semenáčky, věkově různorodé porosty, probírkové kácení.

Unikátní hřib

Teplomilný čilimník (*Chamaecytisus* sp.)

Smíšené doubravy s borem

V těchto místech jsou typickým lesem tzv. smíšené doubravy. Dubové lesy s příměsí borovice, mýslí i habru, buku a ve vlhčích místech s olší mají bohatý travobylinný a keřový podrost. Roste zde i řada hub, mj. hřib dubový a smrkový. Na stinných místech tvoří celé koberece porosty borůvek (*Vaccinium myrtillus*), které jsou v sušších místech doplněny i brusinkami (*Vaccinium vitis-idaea*)

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybník, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Sovy

Sovy jsou typičtí noční ptáci, živí se zvláště hlodavci a dalšími živočichy. Mezi druhy obývající i doubravy patří puštík a kalous.

Kalous ušatý (*Asio otus*) - sova s oušky a nápadnými oranžovými duhovkami, která hnízdí v polodutinách či opuštěných hnízdech. Na zimu vytváří menší hejna a přeletuje krajinou. Hnízdění puštíků i kalousů lze podpořit vyvěšováním budek.

Puštík obecný (*Strix aluco*) - větší sova s rozpětím křídel až 1 m obývá okraje lesů a větší remízy s doupnými stromy, kde hnízdí již od února. Je to noční dravec lovící často v polích myši, zjara se ozývá melancholickým dvouslabičným houkáním.

Kalous ušatý

Puštík obecný

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

15 VELKÝ KARLOV

Územní systém ekologické stability

Územní systém ekologické stability (ÚSES) je nová forma ochrany přírodního území v České republice. Je to vymezená krajinná síť přirozených i pozměněných - ale přírodě blízkých - stanovišť, které udržují přírodní rovnováhu. Tvoří ji biocentra, která jsou propojena sítí biokoridorů a interakčních prvků. Biocentrum je část krajiny (les, louka, rybník), kde jsou vhodné přírodní podmínky umožňující trvalé přežití původních druhů. Biokoridory a interakční prvky (lesy, meze, potoky, aleje) propojují biocentra a umožňují migraci organismů mezi nimi. V dnešní době existují nebo jsou plně funkční pouze některá biocentra a biokoridory. Úkolem člověka je znovu pomoci vytvořit chybějící biocentra a biokoridory a tím krajinu dotvořit tak, aby byla co nejvíce stabilní a odolávala průmyslovému znečištění, erozi, povodním apod. K určení a ochraně těchto ploch právě slouží plán ÚSES. V této oblasti Poorličí je síť existujících biocenter a biokoridorů dostatečná, některé z nich jsou však jen částečně funkční.

Večerní hladina

Trasy biokoridorů (zeleně) v k.ú. Kostecké Horky

Ďáblík bahenní

Kormorán velký

Bublinka jižní

Rybníky Velký a Malý Karlov

Rybník za vámi je součástí nadregionálního biokoridoru řeky Tiché Orlice a tvoří biocentrum (24 ha) s výskytem vzácných slatinných a písčomilných druhů rostlin. Roste zde také masožravá vodní rostlina s krásnými žlutými květy bublinkatka jižní (*Utricularia australis*), úhledná bahenní květina vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*).

Na trase stezky a biokoridoru pojedete po břehu rybníka Malý Karlov. Na jižním straně rybníka jsou bažinaté a rašelinné louky (16 ha) se vzácnou květenou: např. pěkná orchidej prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), dekorativní aronovitá květina ďáblík bahenní (*Cala palustris*), kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*) aj. Rybníky jsou i ornitologicky významná lokalita s výskytem hbité potápky malé (*Tychybaptus ruficollis*), potápky roháče (*Podiceps cristatus*), volavky popelavé (*Ardea cinerea*); v době přeletu je zde vidět i rybák obecný (*Sterna hirundo*) a kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*). V okolí rybníků létá také řada dravců které lze rozena i podle silulety v letu.

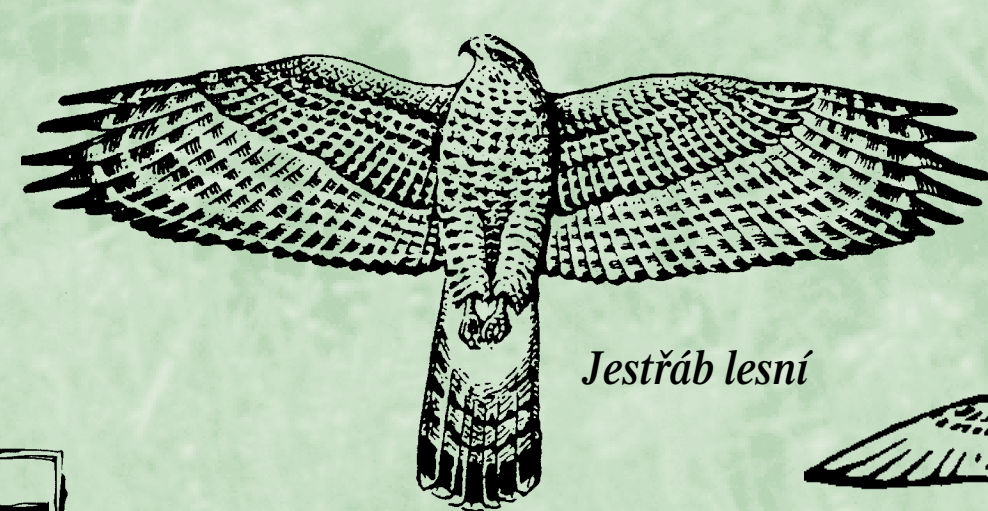
Malý Karlov

Výsadbba biokoridoru za Čičovou

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závrší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Jestřáb lesní

Káně lesní

Poštolka obecná

Ostříž lesní

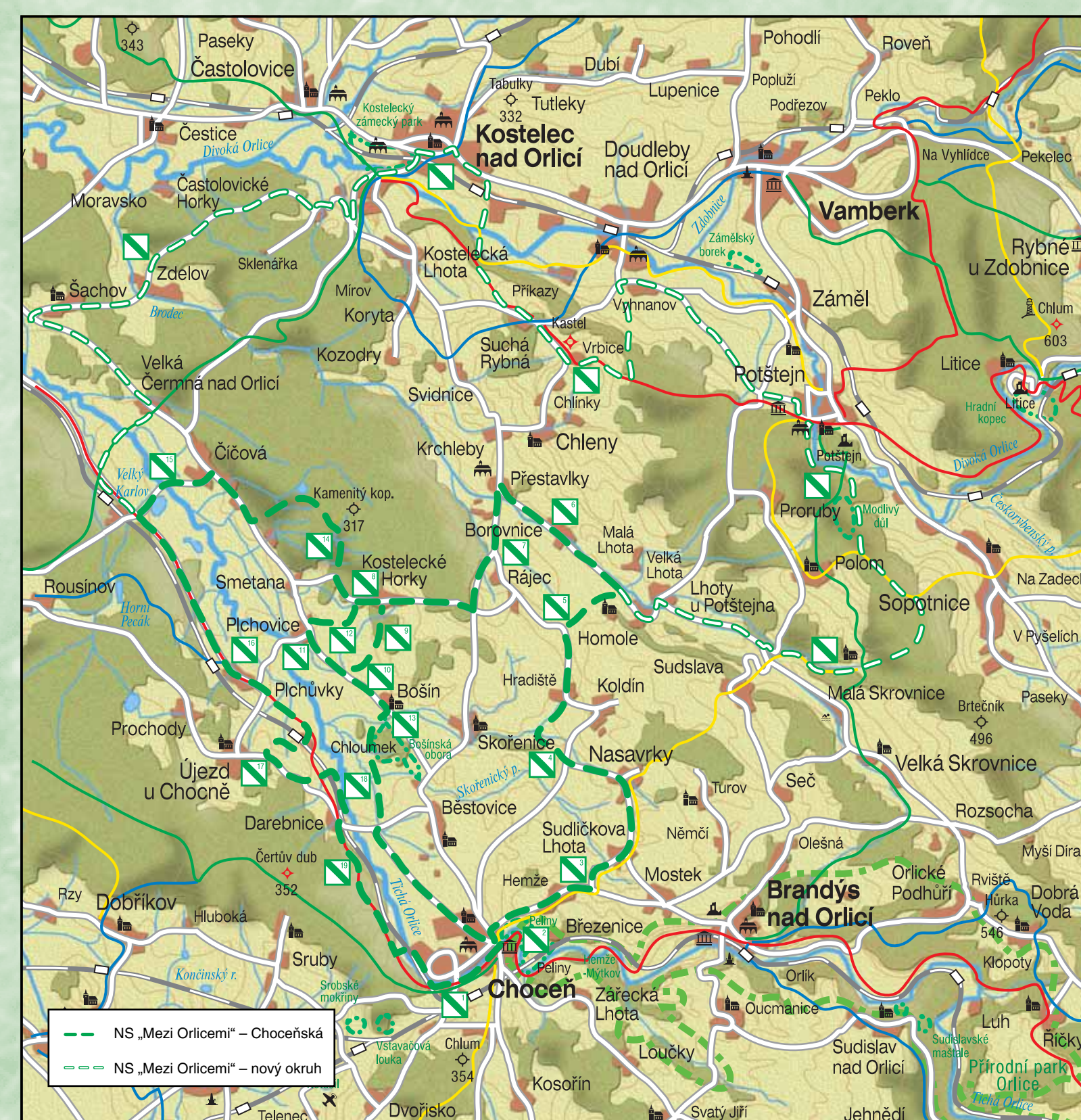
Opravená budova obecního úřadu a lékaře

Obec Čermná n. Orlicí

Obec s původním názvem Červená podle železité zemi-ny nalézající se v okolí je poprvé zmiňována v roce 1342. Rozvoj obce je spojen s budováním železnice a silnice na konci 19. století. Obec je členem spolku obnovy venkova a v roce 1999 zřídila "Školu obnovy a rozvoje venkova".

V letech 1999 - 2001 provádí komplexní pozemkovou úpravu v části Čičová s výsadbou biokoridorů a stavbou komunikací k pozemkům vlastníků. V obci se každoročně koná letní filmová přehlídka autokina, setkání Čermných a další akce. Od roku 1995 má obec svůj znak a prapor. V obci je mimo jiné ordinace lékaře a tři pohostinství.

Naučná stezka Mezi Orlicemi

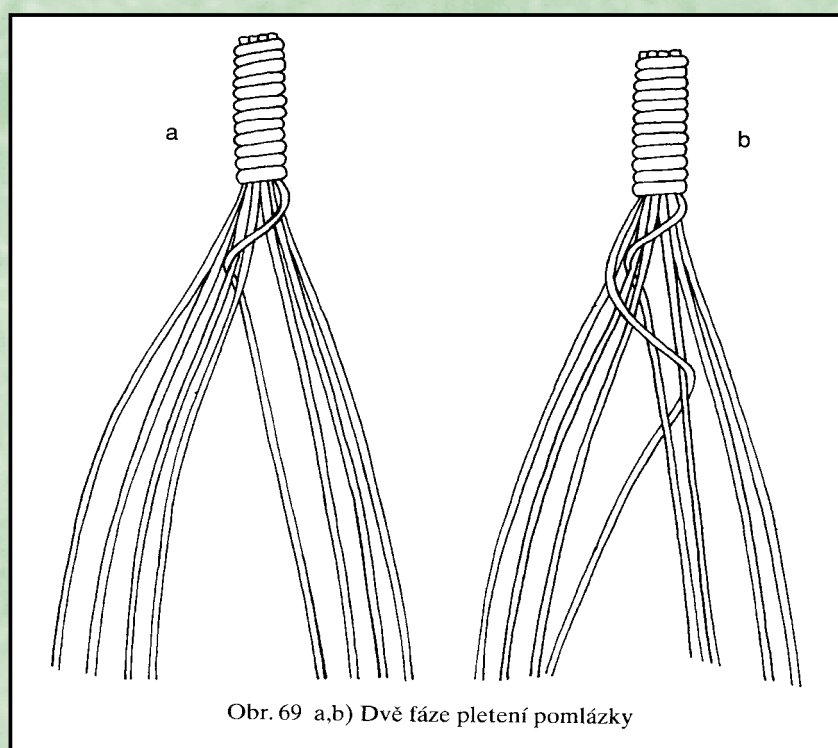
Choceňská trasa

16 PLCHŮVKY

Lidové roční obyčeje

K tradičnímu venkovskému stylu života patřily každoročně se opakující rituály vázané na křesťanský rok. Staré zvyky a obyčeje začaly postupně zanikat koncem 19. století, kdy lidé odcházeli za prací do měst, ale přesto se některé zvyky udržely a dochovaly až dodnes.

O masopustu (únor - březen) se v některých obcích mládež převléká za maškary a při zpěvu i hudebním doprovodu obchází vesnici za všeobecného veselí.

Obr. 69 a,b) Dvě fáze pletení pomlázky

a tragače. K Velikonocům se místy stále **malují vejce** a kraslice. Na jejich zdobení se využívá velkého množství různých technik. Vajíčka se vyškrabávají, batikují, vaří v cibulových slupkách, voskují a zdobí různými motivy, zejména symboly jara. Na velikonoční pondělí dodnes školáci a mládenci chodí na **“pomlázku”**, ke které si pletou pomlázky z vrbových proutků a vyplácejí ženy a dívky, aby “neuschly a neoprašivěly”.

Postup pletení pomlázky podle D. Vlkové

Posledního dubna ještě místy mladí **pálí čarodějnice** či staví **máje**. Máj je odkorněný urostlý smrk, jehož zelený vrchol děvčata ozdobí pentlemi. Vykope se jáma a máj se postaví. Poslední den v květnu se máj kácí. Dříve mládenci stavěli menší máje i svým “galánkám” pod okny. Tento zvyk se dochoval i v lidové písni: *“Na rozloučení, mý potěšení, postavím pod okny máj, aby věděli falešní lidi, že jsem já chodíval k vám ...”*.

Zimní období v tomto kraji také otvírají obchůzky na Mikuláše. Tradice Štědrého večera dnes vytváří každá rodina sama s přáním lásky, míru a pohody.

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*)

Čápi

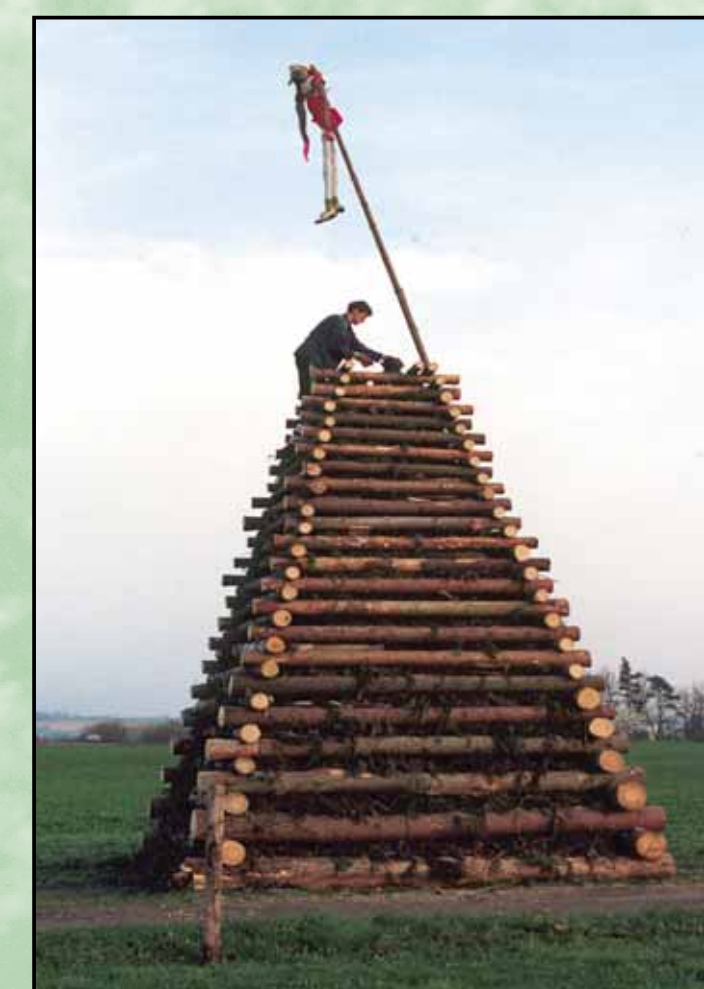
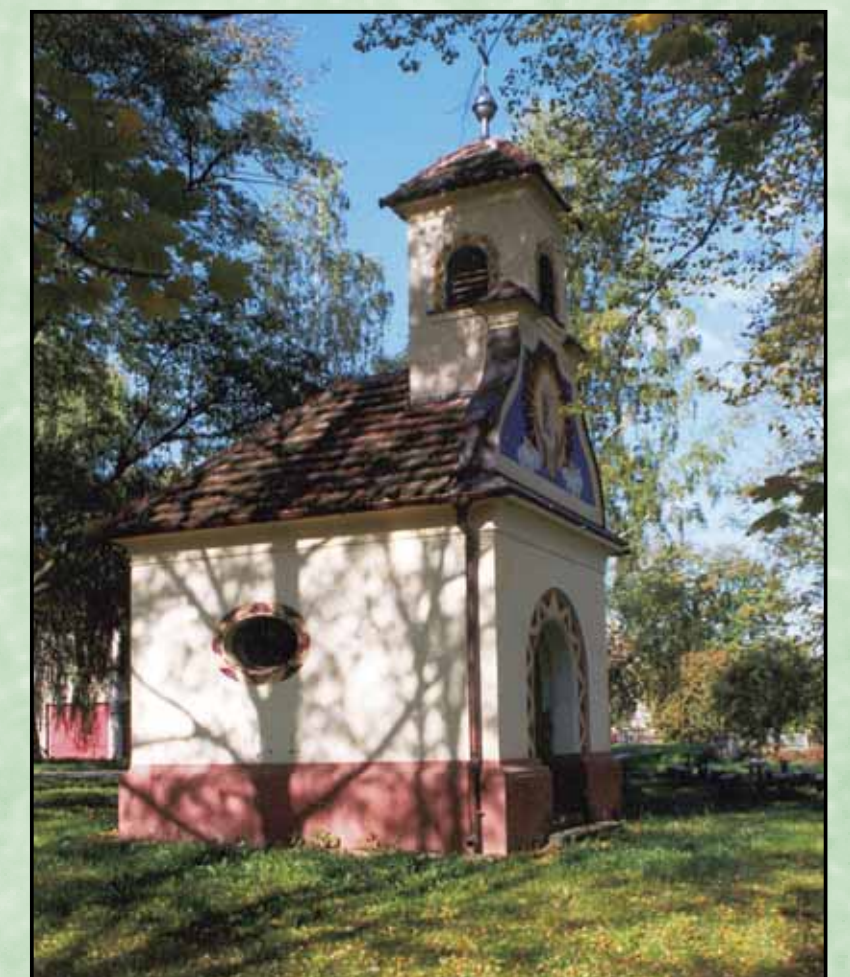
Každý příchod jara byl oslavován a jedním z jeho symbolů jsou čápi, kteří prý nosí i miminka. Čápi k nám přilétají již koncem března na svá stálá hnízdiště z afrických zimovišť. Jsou to velcí a dlouhověcí ptáci, mají v rozpětí křídel přes 2 metry a žijí i přes 20 let. Živí se myšmi, žábami. Hnízda si staví na vyšších stromech, sloupech či komínech.

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Obec Plchůvky známa již roku 1342. Dnes současně Chocně. V obci zachována řada staveb lidové architektury.

Podběl symbol jara

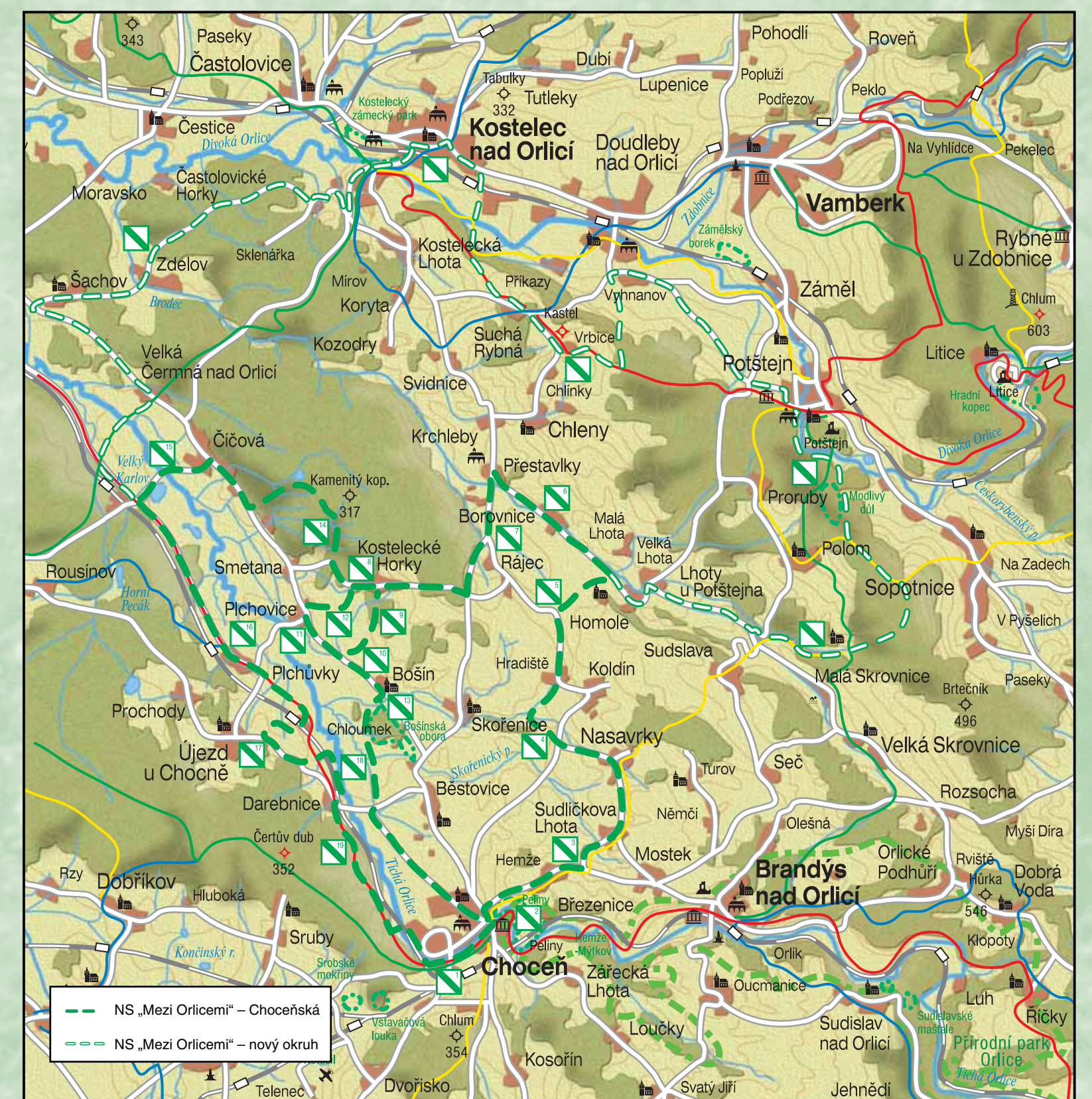

Stavba vatry a pálení čarodějnic na horách

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Chocně – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

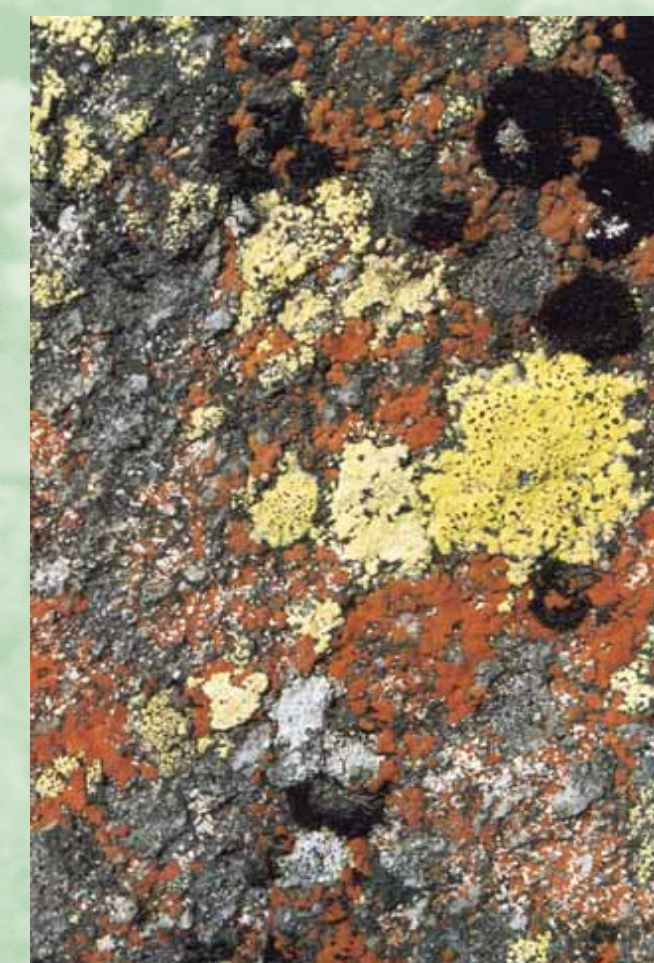
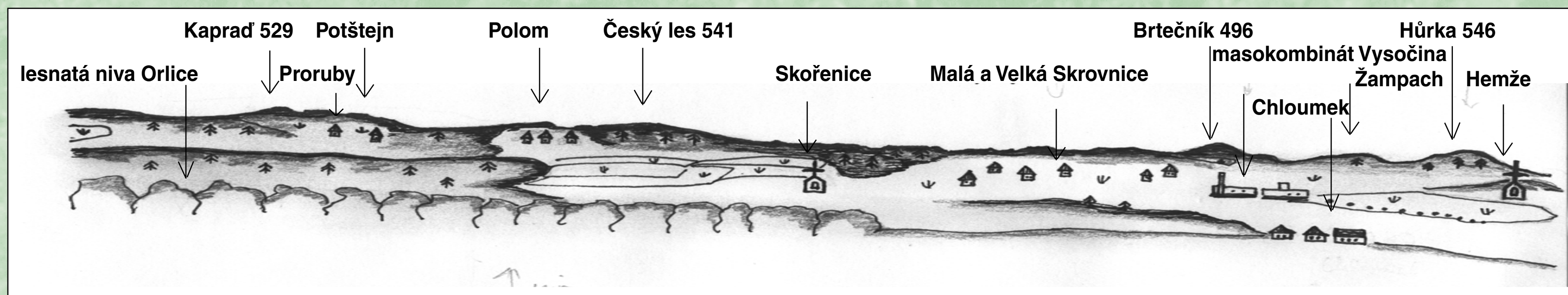
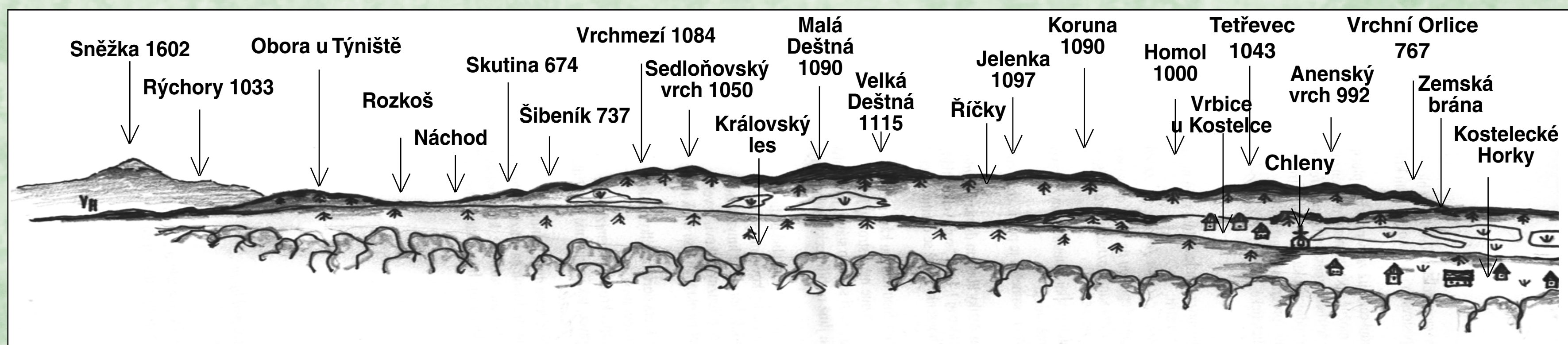
Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

17 ÚJEZD

Újezd u Chocně

O vsi je první zmínka roku 1342 ve vlastnictví pánů z Potštejna. Původně gotický kostel sv. Víta z roku 1349 byl v roce 1748 barokně upraven do dnešní podoby. Od roku 1845 zde působil ochotnický spolek „Havlíček“, který obec proslavil.

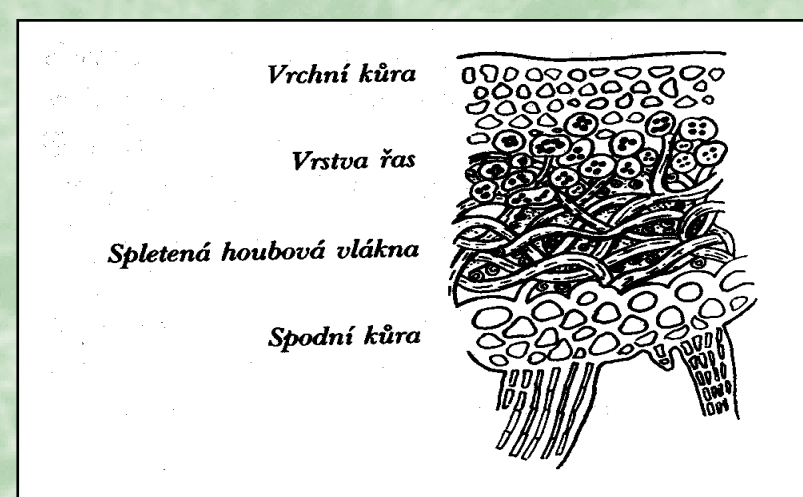

Výhled

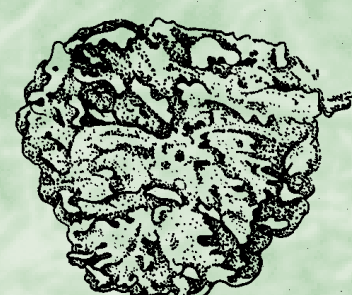
Ve výhledu, který se za jasného počasí naskýtá, můžete v pozadí vidět zleva panorama 80 km vzdálených Krkonoš s dominantou Sněžky 1602 m n. m. a 30 km vzdálených Orlických hor s patrnými holinami po odumřelých smrkových lesech na svazích. V řetězu vrcholů jdou za sebou Deštná (1115 m n. m.), Jelenka a Koruna, Tetřevce a Anenský vrch. Nižší je vidět val hřbetu Svitavské pahorkatiny přecházející do Choceňské tabule s dominantním vrcholem Kaprad' (529 m n. m.), za nímž teče Divoká Orlice a stojí hrady Potštejn a Litice. Ve středu pohledu jsou vidět místa naučné stezky: tradiční rozptýlená zástavba obce Kostecké Horky, více vpravo obec Skořenice a Skrovnice a krajinná dominanty poutního kostela Hemže. Dole pod námi jsou zarostlé meandry Tiché Orlice a vesnice Chloumek, kudy pokračuje stezka.

Lišejníky

Přenesme pohled z dálky pod své nohy. Tam, kde byste život nečekali, na kameni, ve sněhu, na kmeni stromu rostou průkopníci života – lišejníky. Lišejník je útvar vzniklý soužitím (symbiosou) houby se sinicí nebo zelenou řasou. Většina lišejníků je ale vysoce citlivá na čistotu a vlhkost ovzduší. Ještě v minulém století lišejníky, zvláště velké keříčkovité druhy, hustě porůstaly téměř všechny kmeny a větve stromů. Vinou znečištění ovzduší jich však celá řada vymizela. Mezi hojnější odolné druhy, které potkáte na naší trase, patří např. na kamenech terčovka brázditá (*Parmelia sulcata*), na zemi zvláště v lesích roste dutohlávka pohárkatá (*Cladonia pyxidata*) a na větvích stromů vzácnější provazovka srstnatá (*Usnea hirta*).

Řez lišejníkem podle J. Štroblůvé

terčovka

dutohlávka

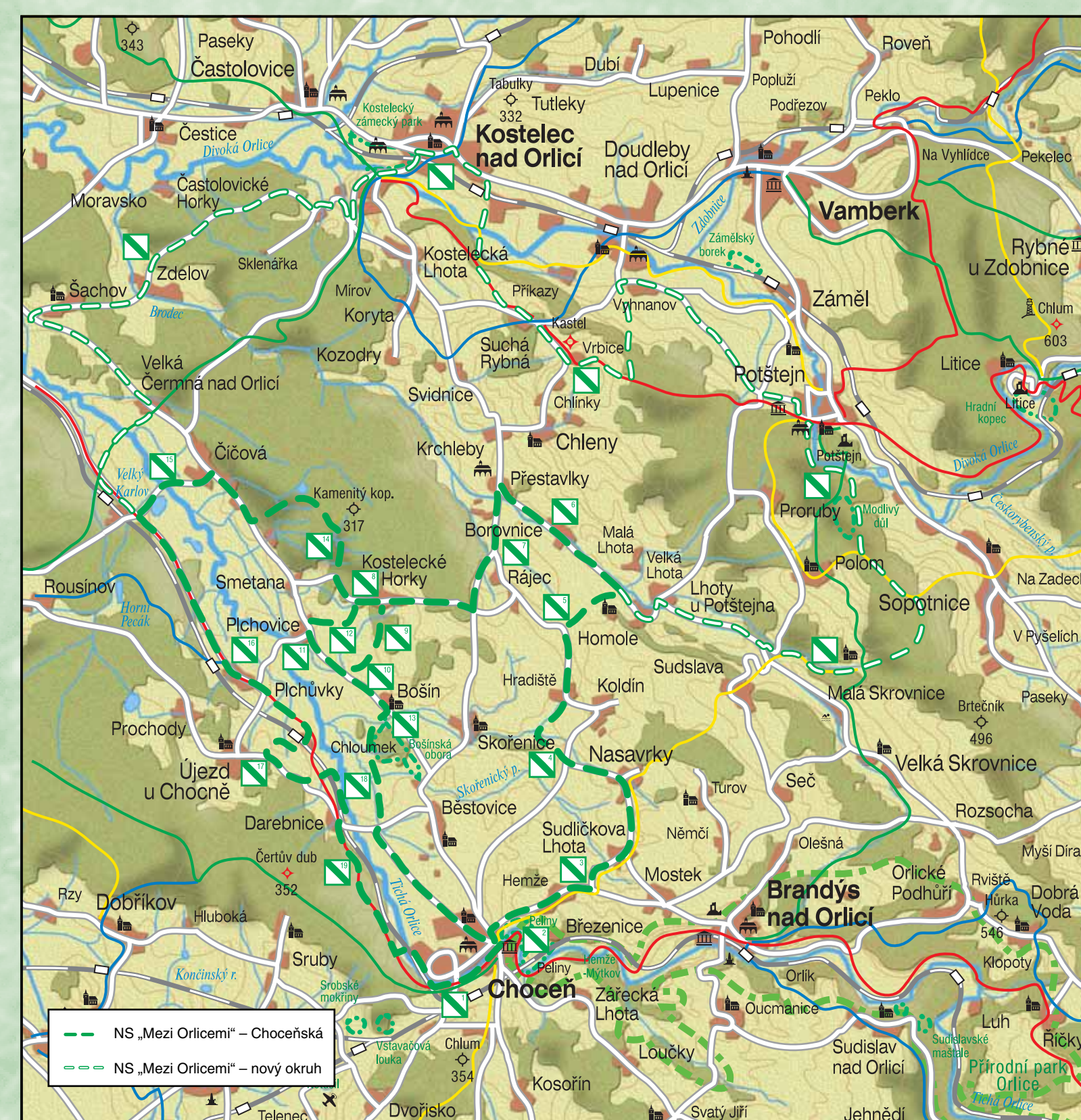

provazovka

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájec – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

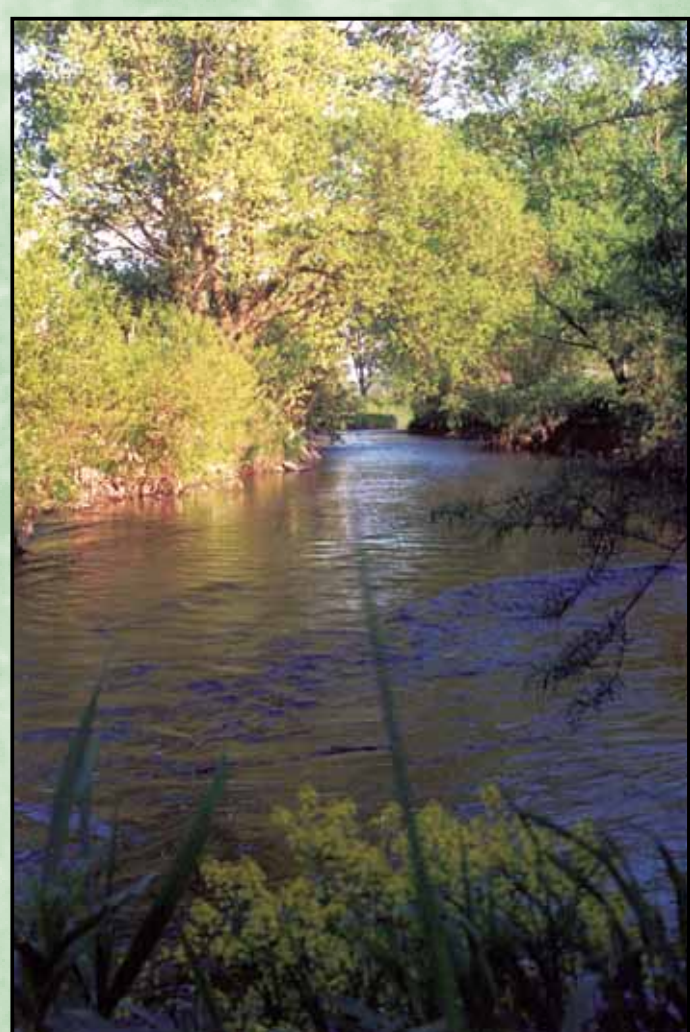
Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

18 TICHÁ ORLICE

Přírodní park Orlice

Park byl zřízen v roce 1996 na rozloze 11 462 ha, v délce 200 km toků řek Orlic. Park zahrnuje nivu Divoké Orlice od Klášterce nad Orlicí a nivu Tiché Orlice od Mladkova po jejich soutok a dále až po Hradec Králové. Cílem ochrany je udržet přírodní a krajinářské hodnoty území, aniž by bylo výrazněji omezeno jeho hospodářské využití. Z geologického pohledu je přírodní park tvořen převážně sedimenty svrchní křídý druhohor a lavicemi čtvrtohorních štěrkopísků. Území leží na styku dvou původních oblastí rozšíření rostlin; ve vyšších polohách je to středoevropská lesní

Otevřené a skalnaté břehy řeky

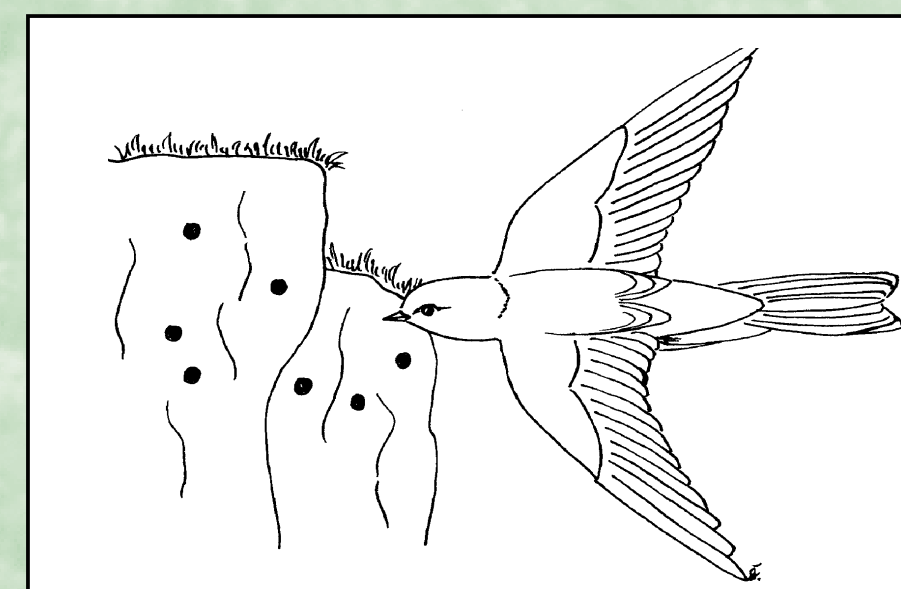
Orlíček planý a ředso hadí kořen byliny Poorličí

Pijící hnědáci

Mapka parku a korytou řeky z materiálů AOPK

Břehule říční a její nory

Niva Orlice

květena (hercynikum) v bukových lesích s bylinným podrostem, od Chocně dále teplomilná květena (panonikum) lužních lesů a druhotných stanovišť. Celá oblast je vyhledávaným turistickým a rybářským územím.

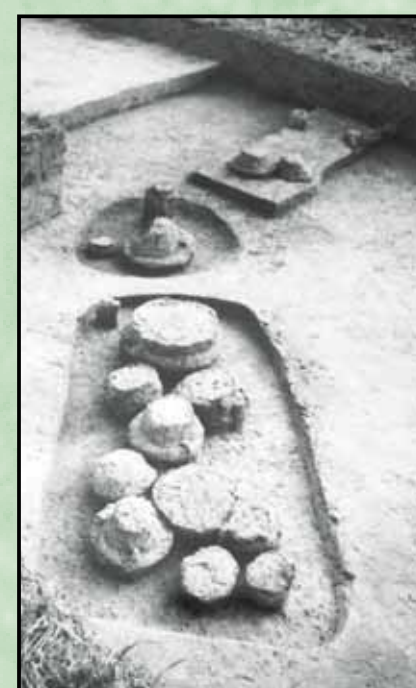
Na tomto místě je pozoruhodné přirozené meandrující (hadovitě tvarované) koryto Orlice protékající typickou krajinou s rozptýlenou zelení a loukami. Tok doprovází hodnotné břehové porosty a většinou rekultivované louky. V lukách se místy zachovala stará mrtvá ramena. Orlice je v každé části svého toku obývána charakteristickými ptačími druhy. Zde na dolním toku jsou to kulík říční a písík obecný hnízdící na říčních náplavách, či ledňáček říční a břehule říční, kteří si vyhrabávají hnízdní nory do obnažených břehových nátrží. Trvalým obyvatelům přírodního parku je vydra říční, jejíž početní stavy v posledních letech stoupají.

Běstovice

Špýchar

Vykopávky Dr. Vokolka v Běstovicích

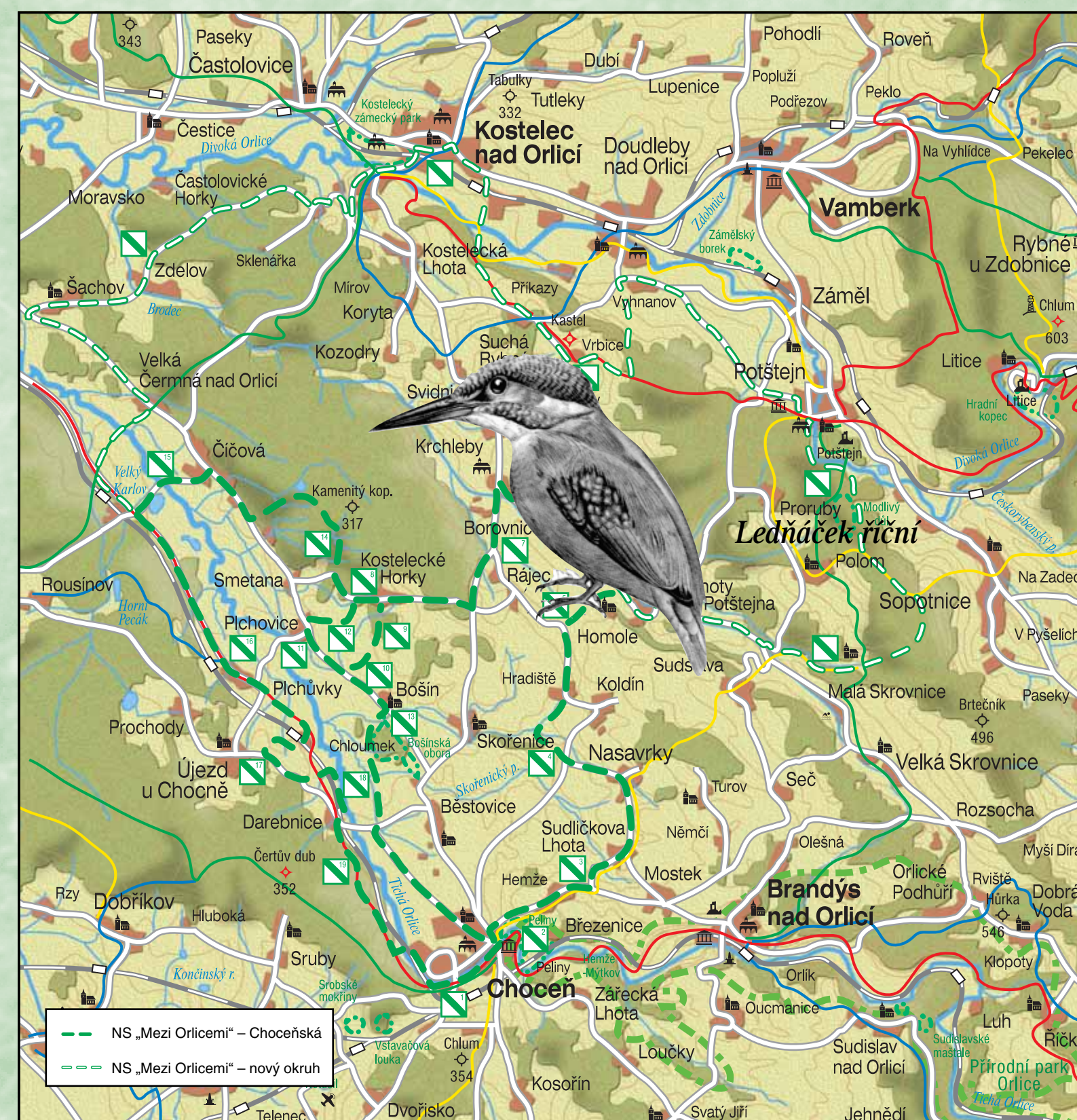
Běstovice

Území katastru Běstovic, jejichž panorama se rýsuje za řekou, patří k jednomu z nejdříve osídlených území východních Čech. V pískovných za obcí Běstovice byly nalezeny kly a zuby mamutů, avšak do-

klady o jejich lovcích zatím chybí. Na malé pískové duně, která leží v místech za topolovou alejí u silnice z Újezda k obci je doloženo popelnicové pohřebiště s mohylou tzv. lužické kultury z mladší doby bronzové (12. - 9. stol. př. Kr.). Obec Běstovice patří k nejstarším v okrese. Byla založena ve 12. století, kdy je doložena osada u dnešního kostela na původních románských základech. Ke kostelu byla přifařena i tehdejší osada Choceň. Původní osada Choceň nabyla na významu až později, kdy se do její blízkosti přesunula řeka Orlice a byl zde brod. Další zajímavostí Běstovic je veliký barokní kontribuční špýchar postavený hrabaty Kinskými v první polovině 18. století.

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Chocně – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plchovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plchůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišeňníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

Naučná stezka Mezi Orlicemi

Choceňská trasa

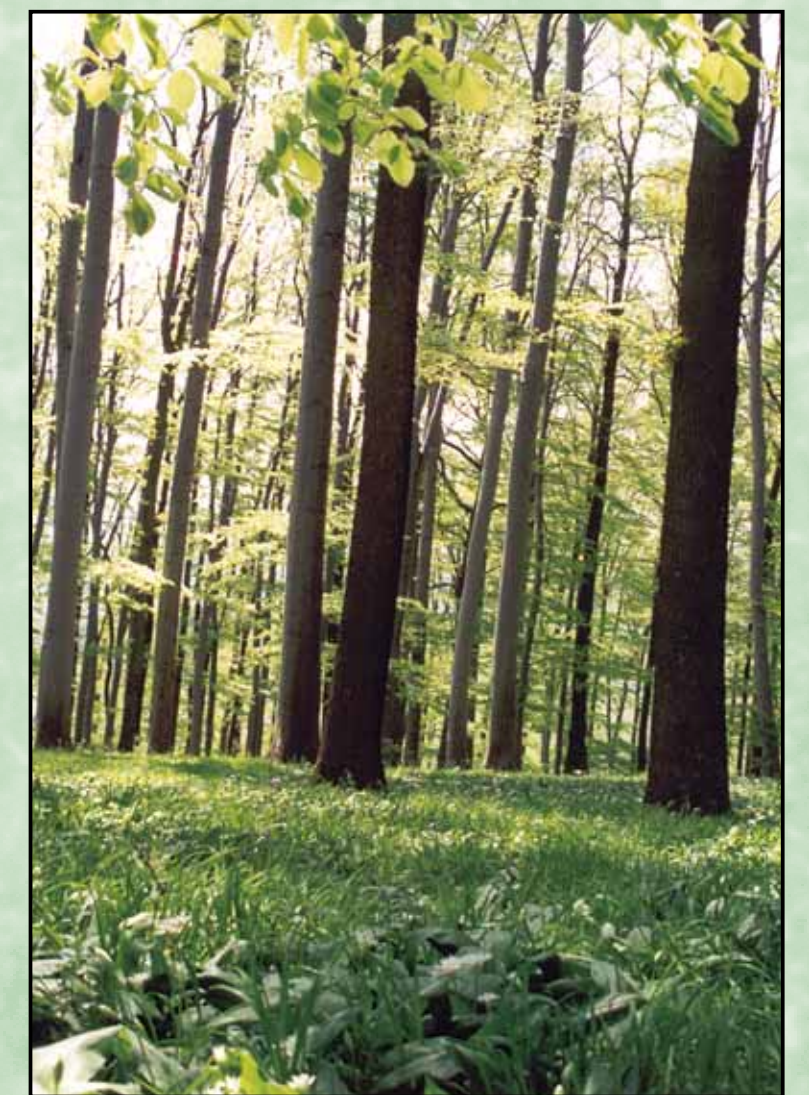
19 HLAVAČOV

Ekosystém bučin

Páteří téměř všech lesů naší republiky ve výškách nad 400 m n. m. je buk. Bučiny jsou také typické pro svažité a chladnější území nižších poloh, jako jsou i zdejší svahy nad údolím Orlice.

Stromovému patru bučin dominuje buk lesní (*Fagus sylvatica*), dále je přimíšen dub zimní (*Quercus petraea*) a javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Keřové patro je tvořeno pouze mladšími stromy a v podrostu se objevuje např. ostřice chlupatá (*Carex pilosa*), kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*), měsíčnice vytrvalá (*Lunaria rediviva*) a dymnivka dutá (*Corydalis cava*). V zachovalých bučinách můžeme také najít různé druhy orchidejí, např. okrotici bílou (*Cephalanthera damasonium*), hlísník hnízdák (*Neottia nidus-avis*) a kruštíky (*Epipactis* sp.) Pro ekosystém bučin (tj. společenstvo rostlin a živočichů) je charakteristický tzv. jarní aspekt, kdy pod dosud neolistěnými

Datel černý

Okrotice bílá

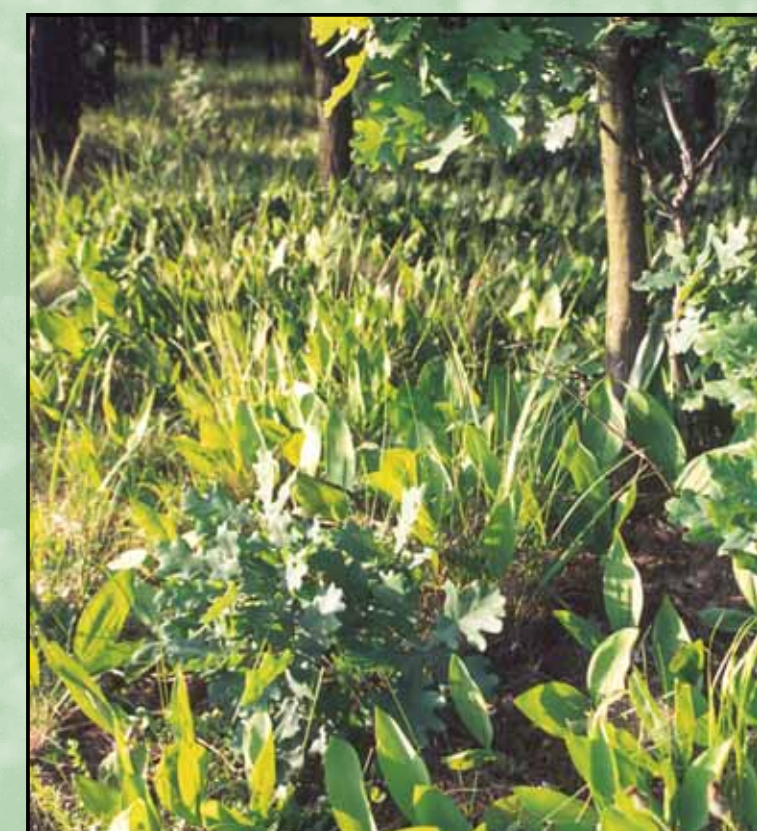
Hlísník hnízdák

Měsíčnice vytrvalá

Lilie zlatohlávek

Listy konvalinek

Kaprad'

a rašícími korunami buků kvetou koberce jarních bylin. V té době zde můžeme zastihnout zajímavé motýly, jako je martináček bukový či strakáč březový. Druhově bohaté jsou také vlhké okraje bučin, jako lokalita Darebnice (*Významný krajinný prvek na okraji lesa nad tratí mezi Chocní a Újezdem*) s bohatým bylinným podrostem: **prvosěnka vyšší (*Primula elatior*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), zvonek broskvolistý (*Campanula persicifolia*) a orchidej krušík modrofialový (*Epipactis purpurata*).**

Hradiště

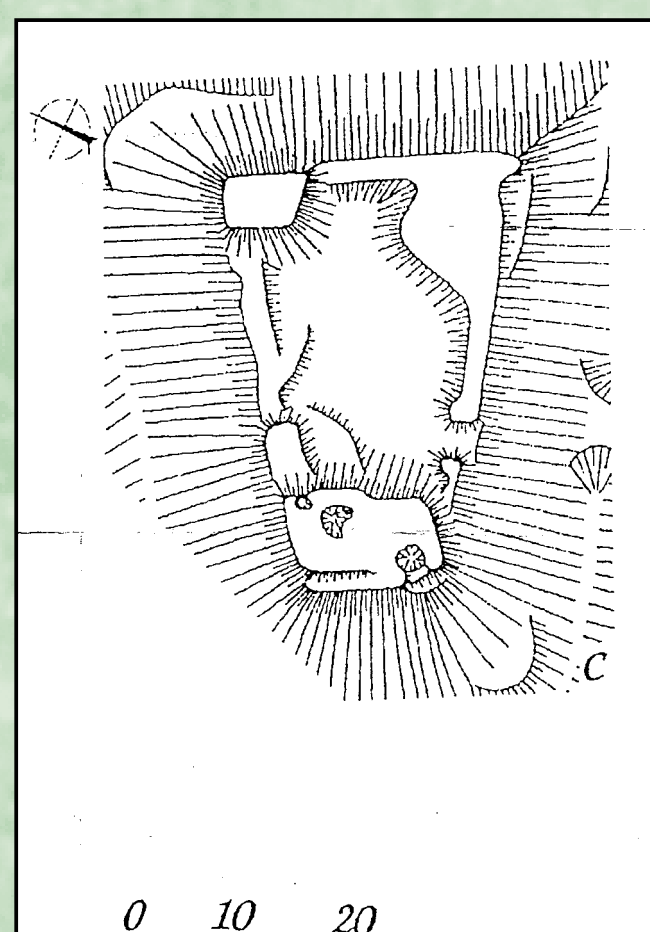
Původní centra osídlení zdejšího kraje byla umístěna právě do svahu nad řekou Orlicí na místa dnes již zarostlá lesem. Celkem zde byla objevena tři hradiště. Hradiště Hlavačov z mladší doby bronzové (12. - 9. stol. př. Kr.) - doby mohylových kultur, leží nedaleko na ostrohu nad řekou. Výzkumy dr. Vokolka z roku 1992 zjistily, že hradiště neznámého kmenového náčelníka bylo ohraničeno hliněným valem a kůlovou palisádou o výšce cca 3-4 metry. Toto místo bylo znovu osídleno v 8. stol. před Kristem a později Slovy až v 10. stol. n. l., kdy sloužilo jako strážní tvrzka do 13. století a později jako choceňský hrad, který zanikl roku 1338 po útoku královice Karla IV. Dodnes je patrný ostrý val až 3 m vysoký podkovovitěho tvaru, 6 m hluboký příkop a centrální plošina. Dále proti proudu v okraji lesa je místo původní osady Darebnice. V blízkosti stezky směrem na Choceň je na jazykovité ostrožně také zbytek po hradišti Zítkov, které podle Dr. Cejpové bývalo novým choceňským hradem se čtvercovým půdorysem.

Slovanské domy ze skanzenu v Uhřetíněv

Nádoba z doby římské z Orlického muzea

Zbytky zaniklého hradu Hlavačova

Seznam a obsah panelů naučné stezky:

1. Choceň – o stezce a městě
2. Peliny – rezervace, vývoj krajiny
3. Hemže – poutní místo, památné stromy
4. Tatarák – údržba krajiny, příroda
5. Závřší – osídlení kraje, Homol
6. Borovnice – obec, školství
7. Rájecký rybník – příroda, smírčí kříž
8. Kostecké Horky – obec, Modrý dům
9. U mlýna – člověk a příroda
10. Pod lípou – lidová architektura
11. Plichovice – obec, technické památky
12. Podhůra – harmonická krajina, ptáci
13. Bošín – obec, rezervace
14. Těšnov – tvrz, královské lesy
15. Velký Karlov – rybníky, ekologická stabilita
16. Plichůvky – obec, lidové zvyky, čápi
17. Újezd u Chocně – výhled do kraje, lišejníky
18. Tichá Orlice – přírodní park
19. Hlavačov – bučiny, hradiště

